
This is the **published version** of the article:

Paradís Pérez, Anna; Rigau, Gemma, dir. L'ascens dels clítics en català. 2015.
88 p.

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/131999>

under the terms of the license

L'ascens dels clítics en català

Anna Paradís Pérez

Dirigit per Gemma Rigau Oliver

Màster d'Estudis Avançats en Llengua i Literatura Catalanes

Barcelona, setembre 2014

AGRAÏMENTS

Vull donar les gràcies, en primer lloc, a la Gemma Rigau per la guia constant, pels consells, caliu i ànims rebuts al llarg de tots aquests mesos.

En segon lloc, agraeixo a la Josefina Carrera l'orientació i l'ajuda facilitades en el camp del variacionisme i recollida de dades.

En tercer lloc, vull agrair especialment a l'Emili Boix els interrogants inicials, que em van emprendre a buscar proves empíriques per tal de donar suport al que era, en un principi, una simple intuïció.

Vull donar les gràcies també a l'Ares Llop, l'Anna Pineda i a la Laia, amiga i companya de converses filològiques.

Finalment, dono les gràcies a tots i cadascun dels vilanovins i vilanovines que han participat en aquest estudi, l'ajuda i contribució dels quals conformen els pilars que sostenen el treball que teniu a les mans.

ÍNDIX

1	Introducció	4
1.1.	Hipòtesis	4
1.3	Objectius	5
1.3.1	Objectius generals	5
1.3.2	Objectius específics	5
1.4	Organització	6
2	Metodologia	7
2.1	La perspectiva variacionista	7
2.2	Caracterització de la mostra utilitzada	9
2.3	Descripció de les tècniques de recopilació de les dades	12
2.3.1	L'enquesta de producció	12
2.3.2	L'enquesta de percepció	13
2.4	Descripció de les tècniques per a l'anàlisi de les dades	14
3	Marc teòric	15
4	Cliticització	17
4.1	Els clítics. Derivació vs Generació a la base	17
4.1.1	Hipòtesi del moviment	17
4.1.2	Hipòtesi de la generació del clític a la base	19
4.1.3	Altres propostes	20
4.2	El fenomen de l'ascens del clític	21
4.2.1	Anàlisi del fenomen	23
4.2.1.1	L'ascens del clític en tant que mecanisme d'incorporació	23
4.2.1.2	L'ascens del clític a causa del fenomen de reestructuració	24
5	El fenomen de reestructuració	27
5.1	Caracterització	27
5.2	Propostes d'anàlisi	27
5.2.1	Monoclausalitat vs biclausalitat	28
5.2.2	Reestructuració lèxica vs reestructuració funcional	30
6	Dades de la mostra. Presentació i anàlisi	40
6.1	Introducció	40

6.2 Presentació de les dades	41
6.3 Anàlisi de les dades	48
6.3.1 Cinque (2006)	48
6.3.2 Proposta d'anàlisi	54
6.3.2.1 Límits defectius	54
6.3.2.2 La posició del clític	57
7. Anàlisi quantitativa dels resultats	60
7.1 Factors que indueixen al canvi	60
7.1.1 Les variables lingüístiques	60
7.1.2 Les variables socials	62
7.2 Conclusions	68
8. Conclusions	69
9. Referències bibliogràfiques	71
10. Annexos	79
10.1 Model enquesta de producció i test de percepció	79
10.2 Altres dades	87

1. Introducció

Intuition has to lead knowledge, but it can't be out there alone

Bill Evans (1979)¹

Aquest treball neix de dues intuïcions generades a partir de l'observació de la realitat lingüística que ens envolta. La primera recull el fet que hi ha un cert nombre de verbs que, tot i no pertànyer als que tradicionalment s'han denominat de reestructuració (modals, aspectuals i de moviment), actuen d'una manera similar a aquests i poden desencadenar l'ascens del clíctic (*clitic climbing*):

1) a. M'ho pots dir?	}	context de reestructuració
b. Pots dir- m'ho ? (C42a)		
2) a. El detesto fer	}	context de no reestructuració
b. Detesto fer- lo (C39b) ²		

La segona intuïció cospa una tendència actual entre els parlants més joves a efectuar l'ascens del clíctic en les construccions conformades tant pels denominats verbs de reestructuració com pels verbs del tipus *detestar*, que, tot i no formar part d'aquesta classe, poden desencadenar, com ja hem indicat, la pujada del clíctic.

En aquest treball ens proposem capturar aquestes dues intuïcions a partir de dades empíriques actuals, de manera que puguem aprofundir en el coneixement de la realitat lingüística que conforma el nostre entorn.

1.1 Hipòtesis

En aquest treball partim de les hipòtesis inicials següents:

- Hi ha un gran nombre de verbs que, tot i no ser aspectuals ni modals ni de moviment, tenen un comportament similar al d'aquests verbs, ja que poden

¹ Fragment extret de l'entrevista realitzada per Marian McPartland a Bill Evans el 27 de maig del 1979 a la National Public Radio (Washington)

² Indiquem les dades extretes del nostre corpus amb la sigla C (vegeu annex 1).

desencadenar també la pujada del clíctic. Tenint en compte això, ens plantejem si han de rebre una anàlisi equiparable a la dels verbs de reestructuració³.

- Els parlants més joves tendeixen a utilitzar més l'estructura en què hi ha l'ascens del clíctic en comparació amb els parlants de més edat.

1.3 Objectius

Atenent a les hipòtesis plantejades, en aquest estudi ens proposem assolir els següents objectius:

1.3.1 Objectius generals

El fenomen de l'ascens del clíctic en aquest tipus de construccions ha estat, com assenyalàvem al principi, objecte de nombrosos estudis. El que ens proposem, doncs, és poder aportar una mica més de llum a la qüestió, analitzant el fenomen en el cas del català a partir de la proposta de Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006).

1.3.2 Objectius específics

Per tal d'analitzar aquest fenomen, ens proposem els objectius següents: recollir i classificar els diferents verbs del català que constitueixen, o que tenen un comportament similar als denominats verbs de reestructuració; explicar la seva anàlisi sintàctica des d'una perspectiva teòrica i verificar si el model de Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006) en pot donar compte; relacionar els resultats obtinguts en el cas del català amb altres llengües romàniques, com ara l'italià i el castellà.

A banda, en proposem, a partir de les dades empíriques obtingudes en la nostra recerca, corroborar i delimitar l'abast de la tendència observada, és a dir, comprovar si hi ha una inclinació, per part dels parlants més joves, a aplicar la pujada del clíctic en aquest tipus de construccions.

Prenem també com a referència els resultats de la recerca de Myhill (1988)⁴, de manera que ens proposem verificar si, les nostres dades, arriben a resultats similars que avalin,

³No incloem en aquest treball les construccions causatives ni els verbs de percepció, ateses les diferències estructurals i semàntiques que hi ha entre aquestes dues classes i els verbs que analitzem. Per a una anàlisi de la pujada del clíctic en les construccions causatives vegeu Villalba (1994a; 1994b) i Alsina (2002).

⁴MYHILL, J. (1988) «The Grammaticalization of Auxiliaries: Spanish Clitic Climbing». *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 352-363. Aquest autor realitza una anàlisi quantitativa de la pujada del clíctic en els verbs de reestructuració en el cas del castellà escrit, tenint en compte la semàntica del verb.

no només la nostra hipòtesi (la pujada del clíctic per part dels parlants més joves), sinó també la hipòtesi de Myhill, això és, la incidència que pugui arribar a tenir en aquest fenomen la semàntica del verb.

1.4 Organització

Aquest treball s'organitza de la manera següent: en l'apartat dos fem una descripció de la metodologia emprada per a la recollida i anàlisi de les dades que confegeixen el nostre corpus; en el tercer punt exposem les perspectives teòriques en què s'emmarca aquest treball; en l'apartat quatre oferim un recull de les propostes d'anàlisi del fenomen de cliticització i pensem especial atenció a l'ascens del clíctic; en el cinquè punt analitzem el fenomen de reestructuració i reunim les diferents teories plantejades al llarg de la bibliografia generativa que han intentat donar-ne compte; el sisè punt es divideix en dos grans blocs, en el primer presentem les dades recopilades, i en el segon comprovem, d'una banda, l'aplicabilitat del model Cinque (2006), i de l'altra, oferim una nova proposta d'anàlisi; en l'apartat setè examinem els resultats obtinguts en l'anàlisi de les dades del nostre corpus a partir de les dues variables analitzades, l'edat i la semàntica del verb; en el vuitè punt exposem les conclusions centrals del treball i recollim en els annexos un model de la prova de producció, utilitzada per a la recollida de dades, i les dades recopilades en altres contextos. Els resultats obtinguts en la prova de producció i en el test de percepció estan disponibles en els enllaços següents:

(prova de producció)

<https://www.dropbox.com/s/3h3lyg9b9lhjuat/resultats%20prova%20de%20%20producci%C3%B3%20an%C3%A0lisi%20de%20l%27ascens%20del%20cl%C3%ADtic%20en%20catal%C3%A0.xlsx?dl=0>

(test de percepció)

<https://www.dropbox.com/s/coj1ncjq60wco09/an%C3%A0lisi%20resultats%20test%20de%20percepci%C3%B3%20ascens%20del%20cl%C3%ADtic.xlsx?dl=0>

2 Metodologia

2.1 La perspectiva variacionista

En aquest treball hem decidit confeir un corpus de dades propi a fi de capturar empíricament la tendència que hem indicat anteriorment. Per tal de corroborar l'extensió del fenomen de la pujada del clític (variable dependent) entre les generacions catalanoparlants més joves és necessari recórrer a dades reals. Aquestes ens han de permetre comprovar també si es tracta d'un possible canvi lingüístic en curs o si, per contra, constitueix un fenomen de variació lliure. Cal tenir present que el canvi és consubstancial a la variabilitat lingüística, és a dir, qualsevol canvi és producte de la variació. Ara bé, que hi hagi variació no implica que sempre s'hagi d'acabar desencadenant un canvi:

Variabilidad y cambio están, pues, íntimamente unidos, hasta el punto de ser las dos caras (sincrónica y diacrónica) del mismo hecho de la lengua. Ahora bien, no toda variabilidad y heterogeneidad en la estructura lingüística envuelven cambio⁵. Es más, no toda variación sincrónica implica un cambio “en curso” (...) Sin embargo, todo cambio lingüístico implica variabilidad y heterogeneidad sincrónica en la comunidad de habla.

Gimeno Menéndez (1995: 21)

Així doncs, en una part de la nostra recerca fem ús d'una perspectiva metodològica de caire empíric-analític⁶.

En la recollida i tractament d'aquestes dades ens basem en les línies de recerca seguides per autors com ara Labov (1972). La sociolingüística de la variació és, doncs, el marc teòric del qual partim a l'hora de crear i analitzar un corpus de dades propi:

El método sociolingüístico es descriptivo e interpretativo y motivado por el objetivo central de dar cuenta de las estructuras de la lengua en el discurso oral, primariamente, y, secundariamente, en el escrito [...]

Silva-Corvalán (2001:38)

⁵ Vegeu Weinrich, Labov i Herzog (1968: 101)

⁶ Hi ha diversos autors que han analitzat el fenomen de la pujada del clític per mitjà d'una metodologia variacionista (vegeu Myhill 1989 i Davies 1995).

Cal destacar que, en algunes ocasions, s'ha qüestionat l'anàlisi de fenòmens de tipus sintàctic (Lavandera 1978) ateses les dificultats que presenta, a l'hora de ser analitzada, la variació sintàctica (Silva-Corvalán 2001: 129-130), a diferència de la variació fonològica o morfològica:

In the first place it is a result of the very simple fact that we know less about syntactic changes than about other changes.

Gerritsen i Stein (1992: 2)

Un dels motius és precisament el fet que les teories sobre el canvi sintàctic s'han desenvolupat recentment. Gerritsen i Stein (1992: 12) indiquen que la dificultat de capturar els factors externs⁷ que indueixen al canvi lingüístic és atribuïble a l'alt nivell d'interacció que té la sintaxi amb la resta de components de la gramàtica:

Syntax is too much the opposite of a closed system for the effects external factors can have on it to be easily predictable. Syntax interacts more with other levels and is therefore more difficult to guard against the effects of any one external factor.

Silva-Corvalán (1988, 2001) també indica la desconexió que hi ha moltes vegades entre l'efecte de factors socials externs i l'elecció d'una o altra variant. Cal tenir en compte, però, que en la nostra recerca partim, precisament, d'una observació en la realitat lingüística en què la variable edat té, en principi, un pes important en l'elecció de la variable sintàctica analitzada (la pujada del clític).

Per tal de caracteritzar les variables sintàctiques, seguim la descripció que en fa Silva-Corvalán (2001: 135) a partir de la definició de Lavob (1972: 94): «a set of alternative ways of saying the same thing». El cas que analitzem s'adiu al que s'ha denominat tradicionalment variable lingüística, ja que les dues variants possibles (amb o sense la pujada del clític) reben el mateix output semàntic, de manera que, tot i ser dues representacions sintàctiques diferents, tenen la mateixa interpretació.

Sostenim, doncs, que l'ús d'una metodologia d'aquest tipus ens pot permetre observar si existeix una correlació entre la variable lingüística analitzada i un o diversos factors externs:

⁷ Vegeu Thomason i Kaufman (1988) per a un tractament del canvi sintàctic a partir de l'anàlisi de factors externs.

Thus, quantitative results may not only lend strong support to structural analysis but they also provide more evidence for microvariation between closely related grammatical systems exhibiting ‘orderly heterogeneity’ that can, in turn, be correlated with external variables of one sort or another.

Cornips i Corrigan (2005: 7)

Hi ha un gran nombre d'autors que, en la línia de Cornips i Corrigan (2005), han defensat la integració de l'anàlisi de la variació sintàctica des d'enfocaments d'aquest tipus⁸:

The extension of probabilistic considerations from phonology to syntax is not a conceptually difficult jump

Sankoff (1973: 58)

Així doncs, és possible la imbricació de diverses perspectives a l'hora d'analitzar el llenguatge. Tal com comenta Chomsky (2001: 41):

Internalist biolinguistic inquiry does not, of course, question the legitimacy of other approaches to language, any more than internalist inquiry into bee communication invalidates the study of how the relevant internal organization of bees enters into their social structure. The investigations do not conflict; they are mutually supportive.

Per tal de determinar i justificar quin tipus de metodologia utilitzarem, adoptem com a punt de partida els plantejaments de Silva-Corvalán (1988, 2001), Tagliamonte (2012) i Kirkham & Moore (2013).

2.2 Caracterització de la mostra utilitzada

Pel que fa a la metodologia i tècniques de recol·lecció de dades partim dels plantejaments de Silva-Corvalán (1988, 2001), que fa referència, precisament, a la pujada del clíctic (2001: 184-185).

Per tal d'obtenir una mostra equilibrada, hem realitzat la selecció d'informants a partir del mètode intencionat o predeterminat (vegeu Silva-Corvalán 1988, 2001 i Carrera-Sabaté 2002), això és, hem establert prèviament el nombre total de parlants i hem

⁸ Vegeu els treballs de Cheshire (1999), Kroch (1989) i Gervain i Zemplén (2005), que han intentat enllaçar el camp de la sintaxi amb el de la sociolingüística.

determinat les categories socials que volíem analitzar en aquest treball i que especifiquem més endavant.

Quant al nombre d'informants, per tal d'estudiar la freqüència d'ús de la variable lingüística analitzada en els diferents segments d'edat de la població⁹, hem seleccionat 24 individus¹⁰ de la varietat central, nascuts i residents a Vilanova i la Geltrú, els quals hem dividit en els quatre grups d'edat següents: de 14 a 18, de 19 a 34, de 35 a 49 i de 50 a 64. Cadascun d'aquests grups està conformat per 6 informants (3 homes i 3 dones):

Edat	14-18		19-34		35-49		50-64	
Sexe	H	D	H	D	H	D	H	D
	3	3	3	3	3	3	3	3
Total	6		6		6		6	

La nostra recerca s'articula a l'entorn de la variable independent edat en relació amb la variable dependent estudiada. Prenem com a marc de referència els postulats de Labov (1994), Kirkham & Moore (2013), que descriuen i emfasitzen la rellevància d'aquesta variable en l'estudi del canvi lingüístic en curs:

The first and the most straightforward approach to studying linguistic change in progress is to trace change in apparent time: this is, the distribution of linguistic variables across age levels.

Labov (1994: 45)

Tal com indica Moreno Fernández (2005: 47), aquest factor és el que més condiona la variació lingüística, ja que els parlants van modificant els hàbits lingüístics al llarg de les diferents etapes de la vida, la qual cosa té una incidència a l'hora d'estendre les formes innovadores.

Més específicament, Kirkham i Moore (2013: 278) incideixen en la importància del període de l'adolescència en relació amb el canvi lingüístic:

Adolescence marks a sharp increase in the frequency of interactions with peers, as well as a greater desire to maintain a coherent sense of identification

⁹ Hem dut a terme un estudi en temps aparent (vegeu Turell 2003).

¹⁰ A l'hora de seleccionar el nombre d'informants ens basem en el criteri establert per Silva-Corvalán (1988: 45-46).

Aquesta franja d'edat és interessant d'estudiar perquè promou el canvi:

It has been characterised as the outcome of vernacular reorganisation (Labov 2001: 415–417), the process by which children come to speak differently from their caregivers and, in doing so, advance a linguistic change.

Kirkham i Moore (2013: 279)

Aquests autors denominen l'impuls del canvi lingüístic per part dels adolescents amb el terme *the adolescent peak*, que palesa un ús més elevat de la variant innovadora en aquest segment de la població:

When a change in progress is underway, the innovative variant is used with greater frequency as the generations get younger, until adolescence, where the innovative form peaks in frequency and is then used less frequently by preadolescents.

Kirkham i Moore (2013:279)

És interessant de destacar que, tot i que analitzem un fenomen de caire morfosintàctic, aquest tipus de canvis també són observables en aquest grup d'edat:

This peak around adolescence is not only found in studies of phonological variation (Trudgill 1974; Ash 1982; Cedergren 1988), but also in studies of morphosyntax and discourse features (Tagliamonte and D'Arcy 2009).

A banda de l'edat, hem inclòs en l'anàlisi el sexe i la variable sociocultural, que comprendria l'ocupació i nivell d'estudis¹¹. Hem decidit fer ús d'aquesta variable en lloc de la classe social atesa l'amplitud que representa aquest darrer concepte:

El concepto de clase social, sin embargo, parece ser demasiado amplio para nuestros propósitos, pues incluye parámetros que no mantienen una correlación consistente con el comportamiento lingüístico de los hablantes.¹²

Silva-Corvalán (1988: 21)

¹¹ L'anàlisi de l'ocupació i del nivell educatiu ha estat inclosa en els treballs de LAVANDERA, B. (1975) *Linguistic structure and sociolinguistic conditioning in the use of verbal endings in "si" –clauses*. Tesi doctoral, University of Pennsylvania, Filadèlfia., i FONTANELLA, M.B. (1979) *Dinámica social de un cambio lingüístico. La reestructuración de las palatales en el español bonaerense*, Mèxic: Universidad Nacional Autónoma de México

¹² A part, cal tenir present que dins d'una mateixa classe social s'ha constatat variació, la qual cosa ha induït els sociolingüistes a introduir nous conceptes com el *mercat lingüístic* (Sankoff i Laberge 1978) i la *xarxa de lligams socials* (vegeu Milroy 1980)

Pel que fa als factors lingüístics, hem tingut en compte els tipus de verbs (vegeu §6) que afavoreixen la pujada del clíctic, a fi de poder caracteritzar el marc d'aparició de la variable dependent.

2.3 Descripció de les tècniques de recopilació de les dades

Atesa la dificultat d'elicitar les estructures sintàctiques que constitueixen el nostre corpus de treball a partir de mostres de parla espontània (*casual speech*) o de tècniques com ara l'entrevista, hem decidit recollir-les per mitjà de dues proves, una de producció i una altra de percepció. Això ens ha permès accedir a les dades atenent al lligam existent entre la producció i la percepció:

It is argued that we are all listeners as we speak, and speakers as we listen.¹³

Labov (1994: 352)

2.3.1. L'enquesta de producció

Hem dissenyat un qüestionari tancat constituït per 102 construccions de predicat complex conformades pels verbs següents:

- a) Modals: *poder, haver de*
- b) Quasimodals: *voler, desitjar, preferir, necessitar, esperar, intentar, procurar, saber*
- c) Aspectuals: *acostumar a, tendir a*
- d) Moviment: *pujar a, baixar a, passar a, venir a, anar a, sortir a*
- e) Pronominals amb complement de règim verbal amb un significat més o menys proper als quasimodals (*atrevir-se*) o als de moviment (*disposar-se*). També hem inclòs en aquest grup el verb *descuidar-se*.
- f) Altres: *aprendre, ensenyar, recomanar, triar, decidir, insistir, refusar, oferir, proposar, odiar, detestar, planificar, oblidar, aconseguir, prometre*

Per tal d'examinar si el parlant utilitza la construcció amb o sense la pujada del clíctic, se li demanava que substituís una part de l'oració (un o dos elements com a màxim).¹⁴

A fi de distreure l'atenció de l'informant respecte l'objecte d'estudi, hem introduït com a distractors 38 construccions amb un predicat senzill (vegeu annexos 1).

¹³ Per a una anàlisi de l'asimetria entre percepció i producció vegeu Mackay, Allport, Prinz i Scheerer (1987)

¹⁴ Vegeu annexos 1

2.3.2. El test de percepció.

Tal com hem indicat anteriorment, no només es pot analitzar el parlant en tant que productor sinó que també cal considerar el paper que té en tant que receptor. És important tenir en compte aquest fet a l'hora d'examinar un canvi lingüístic:

The people who participate in the change do not just speak: they also listen. Thus one must assume that variation and change occur not only in production but also in perception.

Janson (1983: 24)

El test de percepció ens ha facilitat l'accés als judicis de gramaticalitat de cadascun dels informants enquestats. Tanmateix, som conscients del fet que aquest tipus de prova és artificial, atès que no permet accedir d'una manera directa a l'ús lingüístic de l'informant i, per tant, en algunes ocasions el parlant pot indicar com a resposta la forma que considera més correcta:

When asked which of several forms are characteristic of their own speech, their answers reflect the form which they believe has prestige or is "correct," rather than the form they actually use the form they actually use

Labov (1972: 213)

Un altre obstacle amb què ens podem trobar és la denominada Paradoxa de l'Observador, això és, la dificultat de poder observar els usos lingüístics dels parlants quan no estan sent observats sistemàticament, ja que, precisament, el lingüista només pot obtenir dades a partir de l'observació sistemàtica.

Un altre dels problemes que sorgeix en aquest tipus d'anàlisi, tal com indica Carrera-Sabaté (2002: 64), és la inseguretats lingüística inconscient, això és, la relació entre la consciència de l'actuació i l'actuació real per part del parlant.

En el nostre cas, el que hem procurat és corroborar la hipòtesi de partida, és a dir, si els més joves tenen més tendència que els grans a utilitzar l'estructura amb l'ascens del clíctic fins al punt d'estendre aquest fenomen en el cas de verbs que no són pròpiament de reestructuració (vegeu §6). A fi de comprovar-ho, hem emprat una metodologia directa, ja que vam demanar als informants que assenyalessin la variant que

consideraven més familiar, és a dir, la que utilitzarien en un context de parla col·loquial.¹⁵

Per tal de distanciar-nos de l'informant, hem fet ús d'un enregistrament sonor realitzat per una veu anònima, en què s'interpel·lava l'informant sobre quina de les dues variants possibles empraria d'un total de 71 construccions, a les quals, prèviament, ja havia contestat en la prova de producció¹⁶. Hem decidit no introduir nous ítems en el test de percepció amb la finalitat de poder observar el lligam entre les respostes obtingudes en totes dues proves.

Finalment, volem indicar que hem decidit fer ús sobretot de les dades obtingudes en el test de percepció, atesa la manca de sistematicitat que presenten els resultats recollits en la prova de producció.

2.4 Descripció de les tècniques per a l'anàlisi de les dades

Per tal de dur a terme una anàlisi dels resultats obtinguts en els qüestionaris, hem fet ús del programa *Statgraphics*, que ens ha permès generar estadístiques i comprovar la incidència de cadascuna de les variables independents analitzades en relació amb la variable dependent.

¹⁵ Un dels fets que ens ha permès comprovar que, en general, la variant seleccionada pels informants no es corresponia amb la formal és el bandejament de les formes normatives dels grups pronominals conformats per acusatiu i datiu (*els ho, li ho*) en la prova de percepció, en què analitzàvem el component subjectiu o perceptiu del parlant. En la prova de producció, per contra, la gran majoria feia ús de les formes normatives.

¹⁶ Per al model de la prova de percepció vegeu annexos 1.

3. Marc teòric

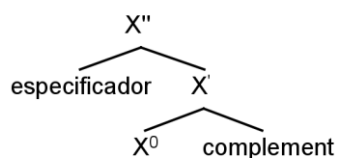
En aquest treball prenem com a punt de partida les aportacions de Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006), que analitza els verbs de reestructuració a partir de la proposta de la cartografia sintàctica (Cinque i Rizzi 2008, Belletti 2004)¹⁷. Cinque i Rizzi defineixen de la manera següent l'objectiu principal d'aquest model teòric:

Cartographic studies have drawn detailed structural maps holding across languages, and have made it plausible that core aspects of the functional structure may be universal.

Cinque i Rizzi (2008: 52)

Cinque i Rizzi (2008: 49) indiquen que el projecte cartogràfic no és una hipòtesi sinó un «research topic asking the question: what are the right structural maps for natural language syntax?». L'objectiu principal d'aquest projecte és «to draw maps as precise and detailed as possible of syntactic configurations» (Cinque i Rizzi 2008: 43).

Des d'aquesta perspectiva teòrica l'estructura sintàctica està configurada seguint l'esquema de la X barrada, proposada inicialment per a la categories lèxiques (Chomsky 1970), però que a partir de *Barriers* (1986a) es va estendre a les categories funcionals:

El projecte cartogràfic segueix la idea del Principi d'Uniformitat (Chomsky 2001) i, per tant, assumeix que «all languages shares the same principles of phrase and clause composition and the same functional make-up of the clause and its phrases» (Cinque i Rizzi 2008: 45-46).

Tal com exposen Cinque i Rizzi (2008), una de les idees principals d'aquesta perspectiva d'anàlisi consisteix a postular que si una llengua pot oferir evidències empíriques pel que fa a l'existència d'un nucli funcional, aquest haurà de ser present

¹⁷ Per a una exposició de l'anàlisi de Cinque vegeu (§5.2).

també en la resta de llengües, independentment de si les altres llengües ho evidencien o no:

I think we should not expect languages to differ in their inventory of functional projections. The task of the Cartography Project is to specify this large number of functional categories and to map out the (plausibly) universal hierarchy in which they enter.

Cinque (2006: 6)

Així doncs, es focalitza l'atenció en l'anàlisi de les diferents posicions que ocupen els elements funcionals a la part esquerra de la clàusula, l'estructura de la qual «commonly seems to split into dozens of atomic head features» (Ármann Sigurðsson 2012: 1). Un enfocament menys rígid seria defensar que les llengües poden diferir quant al nombre, ordre i/o tipus de projeccions funcionals que seleccionen (Bobaljik i Thráinsson 1998).

Tot i l'aparent tensió entre la complexitat del projecte cartogràfic i la simplicitat del Programa Minimalista (Chomsky 1995), ambdues perspectives no es contradiuen l'una a l'altra, sinó que cadascuna desenvolupa funcions diferents: la cartografia sintàctica se centra en els detalls de les estructures generades; el Programa Minimalista, en canvi, focalitza l'atenció en els dispositius que generen aquestes estructures. Cinque (1999: 132) indica la possibilitat de conciliar aquestes dues perspectives¹⁸:

The idea that all languages have the entire array of functional projections available, and that, perhaps, even simple sentences necessarily instantiate it, may seem to be in stark contrast with the minimalism spirit of Chomsky (1995). The contrast, however, is more apparent than real. As Chomsky says, «postulation of a functional category has to be justified, either by output conditions (phonetic and semantic interpretation) or by theory-internal arguments.

Malgrat que adoptem com a punt de partida, l'anàlisi de Cinque (1999, 2001, 2003, 2006), també fem referència a treballs (Solà Pujols 2002, Boeckx i Gallego 2008) que s'inscriuen en el marc del Programa Minimalista (Chomsky 1995). A l'hora d'elaborar una proposta d'anàlisi prenem com a punt de partida la teoria de fases (Chomsky 2001, 2005) (vegeu §6.3.2.1).

¹⁸ Vegeu també Rizzi (2004: 5-7)

4. Cliticització

4.1 Els clítics. Derivació vs Generació a la base

Tal com afirma Uriagereka (1995: 118) «Cliticization is a complex phenomenon, not a unitary process obeying a single principle [...] A syntax for placement is plainly necessary, and furthermore, it must be parameterizable».

La naturalesa dels clítics i la posició que ocupen en la frase ha generat diverses teories tant en el terreny de la sintaxi com en el de la morfofonologia. Cal tenir present, però, tal com indica Uriagereka (1995), que no es pot definir la cliticització només des de la perspectiva que ofereix la morfofonologia. Cal, doncs, una aproximació a aquest fenomen també des del camp de la sintaxi.

A l'hora de caracteritzar el fenomen de la cliticització s'han traçat dues grans línies d'anàlisi: d'una banda, hi ha la hipòtesi segons la qual els clítics d'una llengua romànica com ara el català es generen en la posició canònica corresponent a l'argument intern o a un adjunt del predicat i s'adjunten al verb per moviment (Kayne 1975, 1991; Rizzi 1982; Rouveret 1999; Roberts 2010, etc); de l'altra, hi ha autors que postulen que els clítics són afixos generats directament en la posició en què apareixen Strozer (1976), Jaeggli (1982), Borer (1984), Burzio (1986) i Cardinaletti i Starke (1999), Cardinaletti i Roberts (2002) i González López (2008). Per a alguns d'aquests autors, la posició argumental estaria ocupada per un *pro* (Jaeggli 1982; Strozer 1976).

A continuació, exposem, breument, aquestes dues propostes.

4.1.1 Hipòtesi del moviment

Kayne (1975) i Quicoli (1976) postulen una operació transformacional de moviment, és a dir, segons aquesta hipòtesi, la posició del clíctic és el resultat d'una derivació: els clítics són nuclis lèxics pronominals que projecten un SD que es desplaça a una posició adjunta al nucli verbal per mitjà de moviment-A¹⁹:

(3) Pepe [lo_i compró] h_i (Bosque i Gutiérrez-Rexach 2008: 600)

¹⁹ Altres autors postulen moviment - A' (vegeu Rivero 1986).

Quicoli (1976) postula que els clítics es mouen cap a una posició superior per tal d'establir una relació de lligam amb les seves traces²⁰. Seguint Kayne (1991), el clíctic es desplaça nucli a nucli fins que s'adjunta a un nucli funcional. Tal com indica Cardinaletti (1999: 36), aquest enfocament permet explicar la variació entre llengües quant a la posició que poden ocupar els clítics.

Aquesta anàlisi, però, també presenta algun problema, entre els quals hi ha el fet que no pot donar compte dels casos de reduplicació del clíctic, ja que prediu que el clíctic no pot coocórrer amb l'argument en la posició d'origen (Bosque i Gutiérrez-Rexach 2008). Malgrat tot, en alguns parlars del català frases com la de (4) són possibles:

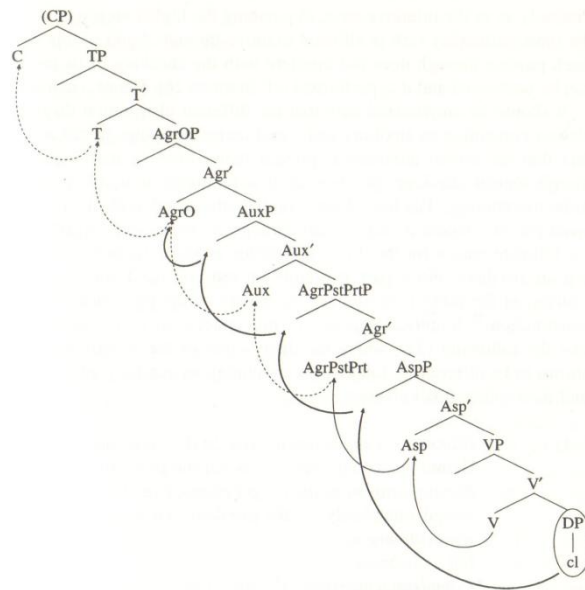
(4) S'hi atreveix a anar-hi²¹

Un altre problema que emergeix d'aquest tipus d'anàlisi és el fet que els clítics reflexius, com el *se* de l'exemple de (4), no han hagut de desplaçar-se des d'una posició argumental perquè no reben cap paper temàtic. Podríem postular que en aquests casos, els clítics de verb pronominal absorbeixen un paper temàtic (vegeu Rigau 1994).

Belletti (1999) postula també el moviment dels clítics en la línia de Kayne (1975) però des d'un enfocament minimista (Chomsky 1995). Aquesta autora, que caracteritza els clítics com a SDs generats com a complements de V (seguint Uriagereka 1995), justifica que el moviment dels clítics és motivat per la necessitat de verificar i esborrar el tret fort de Cas en el domini de la projecció funcional AgrOP:

²⁰ Des d'una perspectiva morfofonològica, el moviment dels clítics és motivat per la necessitat de satisfer algunes condicions relacionades amb la formació de les frases prosòdiques o morfològiques.

²¹ Tanmateix, una anàlisi alternativa seria postular que el segon clíctic és una còpia del primer amb contingut fonològic.

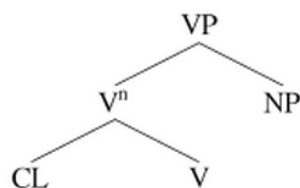

Belletti (1999: 563)

Finalment, volem fer referència a l'anàlisi de Boeckx i Gallego (2008), que incloem en la nostra proposta (vegeu §6.3.2). Aquests autors analitzen la cliticització des de la teoria de fases i la relacionen amb l'herència dels trets-fi (Chomsky 2005, 2007): postulen que els clítics (*goal/meta*) es desplacen a un hoste (*probe/sonda*) que constituirà sempre un nucli fase (C o v*).

4.1.2 Hipòtesi de la generació del clíctic a la base

Una proposta alternativa que podria resoldre aquests problemes d'anàlisi seria la denominada generació inicial o a la base (*base-generation analysis*), segons la qual, com ja hem assenyalat anteriorment, no hi ha un desplaçament sinó que els clítics es generen directament com a adjunts del nucli verbal i la posició argumental és ocupada per un *pro*. En el cas que coocorrin els dos elements, pot aparèixer en aquesta darrera posició el SD corresponent:

Franco (2000: 155)

Des d'aquesta perspectiva, però, el contrast posicional entre l'objecte i el pronom que el substitueix continua representant un problema, atès que, tal com apunten Gutiérrez-Rexach i Bosque (2008: 602), «en ambas estructuras se debe satisfacer el criterio temático y el principio de proyección, por lo que se infiere que todos los argumentos se han saturado.»

4.1.3 Altres propostes

Sportiche (1995) i Uriagereka (1995) intenten fer convergir les dues propostes, de manera que postulen que els clítics són marcadors de concordança verbal. Sportiche (1995) exposa que els clítics es generen com a nuclis de projeccions funcionals denominats *Clitic Voices*. El seu plantejament permet resoldre l'anàlisi de les construccions com la de (5), en què el clíctic coocorre amb l'argument que substitueix:^{[22][23]}

(5) La visitaran a ella al despatx²⁴ (Todolí 2002: 1401)

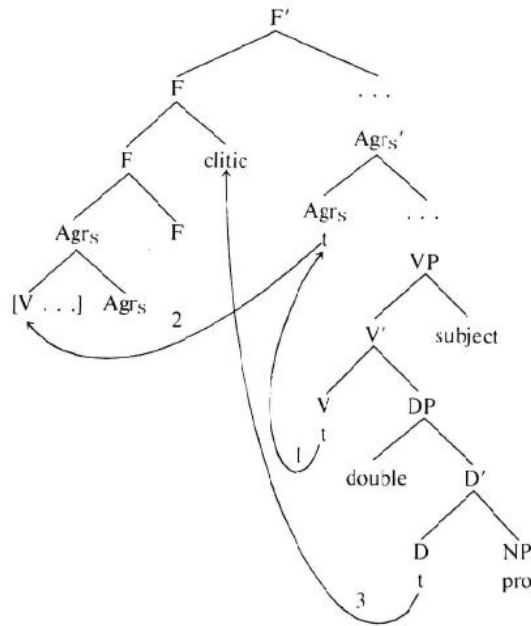
Uriagereka (1995), d'una manera similar a la proposada per Cardinaletti i Roberts (2002)²⁵, postula que el lloc en què es traslladen els clítics és una posició funcional que se situa més amunt d'I(nflexió) i V, que defineix com una categoria sintàctica en el marcador de frase on «the speaker-reference dependency is encoded» (Uriagereka 1995: 118):

²² Per a una anàlisi detallada vegeu Cardinaletti (1999) i Sportiche (1995)

²³ En aquest tipus de construccions el clíctic no substitueix el pronom fort. Aquest darrer aporta a l'oració un cert èmfasi o contrast. Això ha dut a postular que els pronoms forts no ocupen una posició argumental quan doblen un pronom feble (vegeu Rigau 1987)

²⁴ En aquest treball deixem de banda oracions del tipus *L'Andreu (li) donà una rosa a l'Anna* (Pineda 2014: 34). Per a una anàlisi de les construccions de doble objecte vegeu Pineda (2014)

²⁵ Aquests autors proposen que la posició corresponent als clítics és Agr₁ (per a una anàlisi detallada vegeu Cardinaletti i Roberts 2002 §2)

Uriagereka (1995: 101)

Aquest autor sosté que no totes les llengües permeten el desplaçament dels clítics en aquesta posició; així doncs, en algunes llengües, com ara el francès, el clíctic es desplaçaria a Agr_o (vegeu Uriagereka 1995 §3.3).

De la mateixa manera que planteja Uriagereka (1995), per a Rouveret (1999) i Benincà (2006) la posició del clíctic és en el domini de C en algunes llengües romàniques. Kayne (1989, 1991) també postula que la cliticització té lloc en una categoria funcional però, a diferència dels autors anteriors, proposa que la posició funcional que ocupen està situada en el domini d'I:

...V...CL+I... [v_p [v e]...]...

Kayne (1991: 648)

4.2 El fenomen de l'ascens del clíctic

En aquest treball focalitzem l'atenció en un dels denominats efectes transparents que pot tenir lloc en el fenomen de reestructuració: l'ascens del clíctic (*clitic climbing*).

(6) Han vingut a avisar-**te** (C65a)

(7) **T'**han vingut a avisar (C65b)

Tal com mostren els exemples anteriors, el clíctic pot ocupar tant la posició argumental del verb que el selecciona (6) com en una posició adjunta al verb matriu (7).

Aquest desplaçament està sotmès a una sèrie de restriccions: en els casos en què hi ha més d'un clíctic cal que es traslladin en bloc (8);²⁶ no es pot traslladar des d'una oració flexionada (9); la negació (10) i els quantificadors (11) actuen com a barreres:

(8) ***Els** volia col·locar-**hi** Picallo (1991: 201)

(9) ***La** vol **que** **proposis**

(10) ***Hi** desitjava **no** anar

(11) ***Hi** tendeix **molt** a anar

A aquestes restriccions, caldria afegir-hi que no tots els verbs permeten el trasllat del clíctic. Hi ha un cert consens pel que fa a les tres classes verbals següents: modals (i quasimodals), aspectuals i de moviment. Hi ha autors que hi inclouen també els verbs de control de subjecte del tipus *desitjar*:

(12) **Hi** desitjava anar²⁷ (C87b)

Per contra, els verbs d'elevació (13) i els de control d'objecte (14) no solen permetre, en principi, l'ascens del clíctic:²⁸

(13) *La parecia **querer**

(14) *La permissió (a su hijo) **comprar** Gutiérrez-Rexach i Bosque (2008: 608)

Tanmateix, casos com els de (15) i (16) evidencien que alguns verbs de control d'objecte poden aparèixer en contextos en què hi ha hagut el trasllat del clíctic:

(15) El Pau **els hi** ensenya a jugar (C108a)

(16) **Me l'**ha permès obrir Llinàs Grau (1990-1991: 272)

Els casos anteriors constitueixen un problema aparent per a la proposta de Cinque (1999, 2001, 2003, 2002, 2004, 2006), atesa la dificultat d'analitzar aquests verbs de control d'objecte com a nuclis de projeccions funcionals. Cinque (2006: 24), seguint

²⁶ Kayne (1989) indica que això no és universal, ja que hi ha varietats romàniques en què es pot traslladar un dels dos clíctics.

²⁷ Variant emprada per un 50% dels informants enquestats

²⁸ Cal tenir en compte que per a alguns parlants el verb *semblar* sí que pot donar lloc a la pujada del clíctic. Napoli (1988) i Llinàs Grau (1990-1991) recullen els exemples següents:

(1) **Lo** sembra capire

Napoli (1988: 864)

(2) **Ho** semblava entendre tot

Llinàs Grau (1990-1991: 272)

Kayne (1989), exposa que «observing the general nonexistence of object control restructuring verbs», els casos com el de (16) «are actually hidden instances of causative construction which also has Clitic Climbing).» Nishida (2012: 374) indica, contràriament al plantejament de Cinque, que els casos anteriors no són causatius encoberts sinó que s'aproximen més aviat als verbs de reestructuració i proposa una anàlisi conjunta.²⁹

En l'apartat 6 presentem les dades que hem recollit, a partir de les quals proposem, d'una banda, ampliar el llistat de verbs que permeten l'ascens del clíctic i de l'altra, establir quin tipus d'anàlisi pot donar-ne compte prenent com a punt de partida els plantejaments de Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006) i Wurmbrand (1998, 2001, 2004, 2005).

4.2.1 Anàlisi del fenomen

L'ascens del clíctic ha estat analitzat des de diferents perspectives en la bibliografia generativa. A continuació, exposem breument dues possibles línies d'aproximació a aquest fenomen: les propostes que sostenen que es tracta d'un mecanisme d'incorporació i els estudis que ho relacionen amb la reestructuració.³⁰

4.2.1.1 L'ascens del clíctic en tant que mecanisme d'incorporació

Aquest tipus d'anàlisi postula una incorporació V-a-V, de manera que el predicat de la clàusula inferior s'incorpora al del verb principal (Kayne 1989, 1991; Roberts 1997³¹ i Rouveret 1999, entre d'altres).

Una de les propostes realitzades a partir d'aquest enfocament és la de Kayne (1989, 1991), que exposa que el fet que el clíctic es pugui traslladar és atribuïble a la configuració estructural. Aquest autor postula l'estructura derivada següent:

$$Cl_i + V1 [_{SComp} t_i [_{SI} PRO t_i [_{sv} t_i V2]]]$$

²⁹ Vegeu els arguments que exposa Nishida (2012) per tal de diferenciar aquest tipus de verbs dels causatius purs.

³⁰ Deixem de banda els casos en què el clíctic puja obligatòriament al verb auxiliar aspectual (*ho he fet*)

³¹ Per a una anàlisi del trasllat de clíctic com a resultat d'un moviment successiu de nucli a nucli vegeu Roberts (1991, 1994). Vegeu també Roberts (1997) per a una anàlisi de la reestructuració en tant que incorporació pre-Spell-Out de Vinf + T⁰ corresponents al predicat lligat al predicat matriu.

Tal com palesa l'estructura anterior, en el plantejament de Kayne, el clíctic es desplaça des del verb en infinitiu fins a adjuntar-se a l'esquerra del verb matriu.³²

Kayne (1989) observa una correlació entre la pujada del clíctic i les llengües pro-drop. Així doncs, les llengües de subjecte nul són les que permetrien, en principi, el trasllat del clíctic, contràriament al que succeiria en les llengües no pro-drop, com ara el francès. Això el du a postular que les llengües de subjecte nul tenen un SI que pot L-marcar el complement SV que selecciona. Aquest mecanisme de marcatge permetria eliminar la barrera que conforma el SV, de manera que el clíctic es podria traslladar fora del SV per mitjà del moviment de nucli:

$$[_{SI} [I^0 \text{ Clitic} + I^0] [_{SV} [V^0 \text{ CLITIC} + i^0] [_{SC} [c^0 \text{ clitic} + I] [_{SI} [I^0 \text{ CLITIC} + i^0] \dots]]]]]$$

Aquest tipus d'anàlisi planteja que la posició de cliticització és variable, això és, el clíctic tant pot aparèixer a I^0 com a V^0 , tal com palesa l'estructura anterior. Segons aquesta proposta i seguint (Pollock 1989, 1997), en les llengües no pro-drop el clíctic només podria adherir-se a V^0 , ja que l'infinitiu no podria ascendir fins a I^0 , tal com recull González López (2008: 158):

Thus, Kayne stipulates that French embedded I^0 is not strong enough to L-mark the VP. Hence, if the clitic pronoun moved to I^0 , its trace would not be properly governed because VP forms a barrier for government.

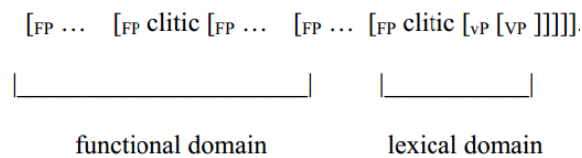
Cal tenir present, però, que hi ha llengües en què no s'estableix una correlació entre la pujada del clíctic i el paràmetre pro-drop; aquest fet conforma un problema a aquesta perspectiva d'anàlisi, tal com observen Kayne (1989) i Benincà (1986: 474-475).

4.2.1.2. L'ascens del clíctic a causa del fenomen de reestructuració

Un gran nombre d'autors (Aissen i Perlmutter (1983), Cardinaletti i Shlonsky (2004), Cinque (2003, 2006), Rizzi (1982), Wurmbrand (2004) i Zubizarreta (1982)) relacionen el trasllat del clíctic amb el fenomen de reestructuració i, per tant, sostenen que els predicats que desencadenen aquest procés conformen una estructura monoclausal. Segons aquesta hipòtesi, autors com Aissen i Perlmutter (1983) consideren que l'aplicació del trasllat del clíctic en aquest tipus de construccions representa una prova feaent que es tracta d'una configuració monoclausal.

³² Tal com han constatat alguns autors (Uriagereka 1995; Rouveret 1999), l'anàlisi de Cinque preveu que el lligam establert entre el clíctic i el verb és més fort en els casos en què hi ha proclisi.

Cardinaletti i Shlonsky (2004) postulen dues posicions estructurals per als clítics: d'una banda, poden ser generats en una posició clausal específica per als proclítics a prop de SI i aquesta pot adjuntar-se a I⁰. Aquesta posició és la que correspon als casos en què hi ha hagut trasllat de clíctic; de l'altra, poden generar-se en una posició associada al verb lèxic (o quasifuncional segons aquests autors) i situada al domini lèxic de la clàusula. Aquests autors consideren que en els casos en què el clíctic ocupa aquesta segona posició hi ha reestructuració, malgrat que el clíctic no s'hagi traslladat. L'esquema següent il·lustra les dues posicions postulades per Cardinaletti i Shlonsky (2004: 11):

La proposta de Cardinaletti i Shlonsky permet explicar casos com el de (17), en què el clíctic s'adjunta a un dels verbs que hi ha al mig de l'estructura:

(17) Avrei voluto [**poterlo** andare a trovare] Cardinaletti i Shlonsky (2004: 34)

Hi ha autors que sostenen que el trasllat del clíctic, tot i estar relacionat amb els contextos en què té lloc la reestructuració, no constitueix una prova suficientment indicativa per a la formació d'un predicat complex (Hernanz i Rigau 1984; Kayne 1989; Llinàs i Grau 1991; Solà Pujols 2002 i González López 2008).

Els casos de (18) i (19), en què el clíctic es trasllada a un verb principal, donen suport a aquesta observació, ja que suposen el cas oposat al que s'ha fet constar tradicionalment, això és, el clíctic es trasllada en un context en què hi ha un verb que no és pròpiament de reestructuració:

(18) **Els odio** fer (C62b)

(19) El nen **hi aprèn** a anar sol (C106b)

El fet que hi hagi llengües, com és el cas del francès, que, tot i l'absència d'alguns dels efectes transparents, presenten contextos de reestructuració, ha dut alguns autors a postular una anàlisi que relaciona la pujada del clíctic amb el fenomen de reestructuració:³³

³³ Per a una anàlisi exhaustiva conjunta de les llengües pro-drop i la pujada del clíctic vegeu Kayne (1989) i Solà Pujols (2002).

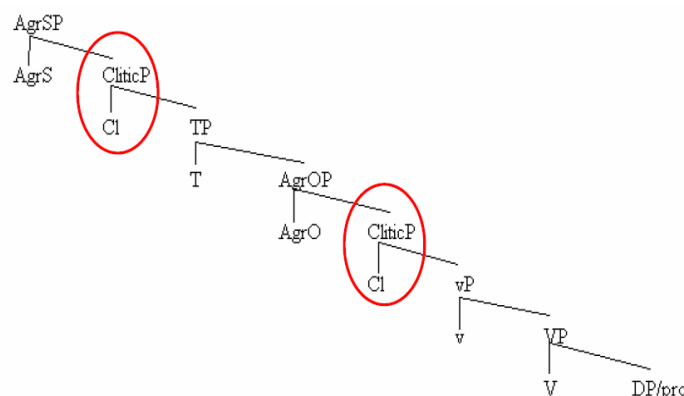
[...] if pro-drop is to play any role in restructuring, it is likely that restructuring involves IP, since pro-drop has to do with properties of the IP head(s). This favors that IP intervenes between the restructuring verb and the infinitive.

Solà Pujols (2002: 238)

El que proposa Solà Pujols (2002) és que en els contextos en què hi ha reestructuració el tipus de configuració resultant és d'elevació, és a dir, encapçalada per un I_{def} , que en les llengües de subjecte nul no projecta en l'especificador cap posició de subjecte. Precisament serà aquesta una de les condicions necessàries per tal que el clíctic pugui traslladar-se a la clàusula superior.

Un altre dels autors que relaciona la pujada del clíctic amb els verbs de reestructuració és Cinque (2003, 2006). Ara bé, a diferència de la resta d'autors, proposa que l'estructura que conforma aquests casos és sempre monoclausal i, per tant, considera que aquests verbs s'insereixen directament en la part funcional de la clàusula; és el que s'ha denominat *The Only Functional Hypothesis* (Solà Pujols 2002) (vegeu §5.2.2).

Finalment, cal assenyalar que hi ha autors que sostenen que el trasllat del clíctic «coincidentally appears with some of the predicates that constitute the class of restructuring verbs, and that clitic climbing is the result of having more than one structural position in which clitic pronouns may appear in the structure» González López (2008: 198). Aquesta autora proposa dues projeccions funcionals en què el clíctic pot ser generat:

González López (2008: 205)

5. El fenomen de reestructuració

5.1 Caracterització

- (20) a. Podré anar-**hi**
b. **Hi** podré anar

- (21) a. Piero verrà a parlart**i** di parapsicologia
b. Piero **ti** verrà a parlare di parapsicologia

Les oracions de (20b) i (21b)³⁴ estan conformades per un predicat verbal complex que, tot i estar conformat per més d'un verb, pot presentar un conjunt d'efectes de transparència que palesen que es tracta d'una estructura monoclausal. Quan tenen lloc aquests efectes, el primer verb de la seqüència esdevé “transparent”, això és, té un comportament més proper al d'un verb auxiliar que al d'un verb principal.

Un d'aquests efectes és el fenomen de l'ascens del clític (*clitic climbing*). En el cas de (20b) el clític locatiu *hi*, complement del verb *anar*, s'ha desplaçat al verb matriu. El mateix ocorre en el cas de (21b), en què el clític *ti* s'ha traslladat des del verb que el selecciona (*parlare*) fins al verb principal (*verrà*).

La posició del quantificador de negació i la possibilitat de construir-se en passiva discontinua són algunes de les altres proves assenyalades al llarg de la literatura que permeten aportar evidència empírica a l'hora de determinar que els dos verbs que conformen la seqüència formen part d'una mateixa clàusula.³⁵

El fenomen de reestructuració ha estat estudiat des de diverses perspectives d'anàlisi. A continuació, exposem una breu retrospectiva de les propostes més destacades.

5.2 Propostes d'anàlisi

Dos dels aspectes que han generat debat a l'hora de caracteritzar el fenomen de reestructuració han estat, d'una banda, la naturalesa monoclausal o biclausal d'aquest tipus d'estructures; de l'altra, el caràcter funcional o lèxic dels verbs que apareixen en aquest tipus d'oracions.

³⁴ Exemples (20a) i (20b) extrets de Rizzi (1982: 1); exemples (21a) i (21b) corresponents a Hernanz i Rigau (1984: 44)

³⁵ Per a una descripció detallada d'aquestes proves vegeu Rizzi (1982) i per al cas del català (Hernanz i Rigau 1984).

5.2.1 Monoclausalitat vs biclausalitat

A l'hora de determinar quina configuració tenen les estructures de reestructuració, s'han plantejat dues perspectives d'anàlisi: considerar que aquest tipus de construccions són monoclausals, com indica l'esquema de (22) (Strozer 1976; Zagona 1982; Picallo 1985, 1990; Rochette 1988; Cinque 1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006; Wurmbrand 1998, etc.); o, per contra, defensar que tenen una naturalesa biclausal (vegeu la configuració representada a (23)), que pot veure's alterada per mitjà de diversos mecanismes com ara moviment de nucli (Evers 1975; Roberts 1993; Guasti 1997, etc.) o canvis a l'estructura (Aissen i Perlmutter 1976; Rizzi 1976, 1982; Manzini 1983, Haegeman i van Riemsdijk 1986, etc.).

(22) [_{IP} John [_{VP} tried [_{VP} to visit Mary]]]

(23) [_{IP} John [_{VP} tried [_{CP} C° [_{IP} PRO [_{VP} to visit Mary]]]]]

Wurmbrand (1998: 196)

A més, cal incloure els plantejaments d'autors com Solà Pujols (2002) i Boeckx i Gallego (2008), que postulen que es tracta d'una estructura biclausal conformada per un SC/ST defectiu que no assigna Cas nominatiu a l'argument extern (*EA*) de la clàusula:

(24) [v* [V [C_{def} [T [EA v* [V IA]]]]]]

Boeckx i Gallego (2008: 7)

Una de les primeres anàlisis del fenomen de reestructuració proposades és la presentada per Rizzi (1978, 1982). Per tal de donar-ne compte, planteja un canvi d'estructura a partir de l'aplicació d'una regla denominada de reestructuració, segons la qual aquest tipus de verbs passen de conformar una estructura bioracional a una de monoracional³⁶:

There exists a restructuring rule in Italian Syntax, governed by modals, aspectuals, and motion verbs, which optionally reanalyzes a terminal substring V_x (P) V as a single verbal complex, hence automatically transforming the underlying bisentential structure into a simple sentence.

Rizzi (1982: 5)

³⁶ Les perspectives teòriques més recents han intentat formular alternatives a la regla de reestructuració de Rizzi. Des del marc del Programa Minimalista, no es planteja la reestructuració com un procés opcional.

Rizzi (1976, 1978) proposa que en aquests verbs pot desencadenar-se un procés de simplificació estructural, de manera que una configuració biclausal (25) pot esdevenir monoclausal (26):

(25) [_{CP} io [verrà [_{CP} a parlarti di questi problemi]]]

(26) (_{CP} io [_v ti verrò a parlare] di questi problemi] (Cinque 2001: 50)

Evers (1975) i Haegeman i van Riemsdijk (1986) exposen anàlisis similars a la de Rizzi. Tots aquests autors sostenen que els infinitius de reestructuració són inicialment complements clausals però esdevenen al final complements que són SVs. La proposta d'Evers (1975) constitueix una de les primeres anàlisis que relacionen el moviment del verb amb la formació d'una configuració monoclausal. Aquest autor planteja una anàlisi similar a la dels verbs d'elevació. De la mateixa manera que Rizzi, per tal de donar compte de la unió clausal, postula que hi ha un moviment de nucli (vegeu figura 1). Aissen i Perlmutter (1976) exposen que alguns infinitius es veuen involucrats en un procés d'unió clausal amb la clàusula matriu i, consegüentment, deixen d'actuar com a clàusules independents.

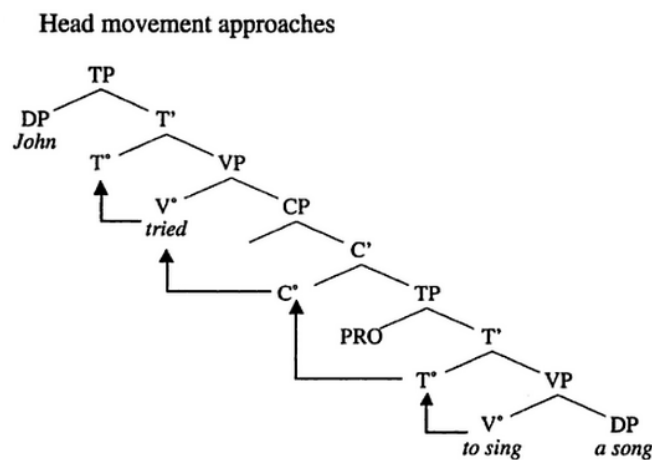

Figura 1 (Wurmbrand 2001:13)

Roberts (1997) sosté que en el cas dels verbs de reestructuració no es pot postular una incorporació de V-a-V, ja que entre tots dos elements poden aparèixer diversos elements com ara adverbis (27):

(27) Questi libri si volevano **proprio** leggere (Roberts 1997: 424)

Aquest autor exposa que els verbs de reestructuració tenen la propietat de desencadenar l'elevació de T^0 des de la clàusula no finita fins al verb o a T^0 de la clàusula superior. Roberts (1997: 425) postula que una de les derivacions possibles és desencadenada per moviment llarg de nucli (*long head movement*):

$$(28) \dots T_i + V_{R(\text{reestructuració})} \dots [\dots V_{\text{INF}} \dots [T^0 t_i] \dots t_{\text{vinf}} \dots$$

Una altra via d'anàlisi possible és postular que hi ha hagut una reanàlisi i que es tracta d'estructures multidimensionals, és el cas de Zubizarreta (1982), Manzini (1983), Haegeman i van Riemsdijk (1986), Di Sciullo i Williams (1987: 97).

Finalment, cal afegir aquells autors que plantegen una anàlisi que se situa entre els enfocaments monoclausals i biclausals (Li 1990³⁷; Rooryck 1994). Wurmbrand (2001) els caracteritza com a *reduced clausal approach*, és a dir, sense SC:

Reduced clausal approach

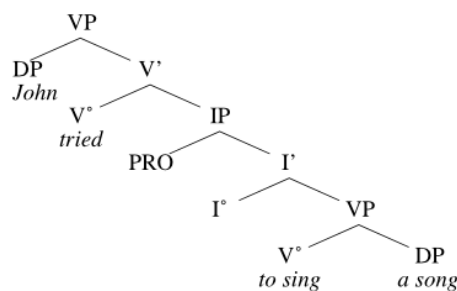

Figura 2 (Wurmbrand 2001: 11)

5.2.2 Reestructuració lèxica vs reestructuració funcional

A l'hora de caracteritzar la naturalesa dels verbs de reestructuració, hi ha autors que postulen que aquests són sempre funcionals (Cinque 2004, 2006) i, per tant, exposen que s'insereixen directament en els nuclis funcionals, com és el cas dels auxiliars³⁸:

One consequence of the idea that (when transparency effects obtain) “restructuring” verbs are “functional” verbs directly inserted under the corresponding functional heads

³⁷ LI, A. (1990) *Order and Constituency in Mandarin Chinese*. Dordrecht i alibi: Kluwer.

³⁸ Vegeu Napoli (1981) per a una anàlisi dels verbs de reestructuració com un tipus d'auxiliars i vegeu també Roberts (1997).

is that, like auxiliaries (see Pollock 1989), they should have no thematic roles to assign, and hence no arguments of their own.

Cinque (2006: 21-22)

Cinque proposa una anàlisi equiparable a la dels verbs d'elevació:³⁹

If the strict referential identity of the two subjects in restructuring contexts necessarily follows from their raising character, the fact that the two subjects are also strictly identical in the variant without transparency effects is a direct argument for the raising (and monoclausal) character of the configuration that lacks transparency effects, and hence for the exclusively functional character of the restructuring verbs involved.

Cinque (2006: 35)

Postula, doncs, que els verbs de reestructuració no poden assignar paper temàtic i, per tant, tampoc poden seleccionar un argument extern. Rosen (1991) caracteritza aquest tipus de verbs d'una manera similar:

The main idea is that the restructuring verbs have an unspecified, or empty, argument structure; this makes them similar to auxiliary or modal verbs [...] because it has neither argument specification nor event specification, it must obtain both by sharing tense with another argument-taking verb;

Rosen (1991: 477)

Aquesta autora exposa que aquests verbs presenten una estructura lèxica conceptual (LCS) com la de la figura 3:

³⁹ Per a una caracterització dels verbs de reestructuració en tant que verbs d'elevació vegeu Rosen (1991)

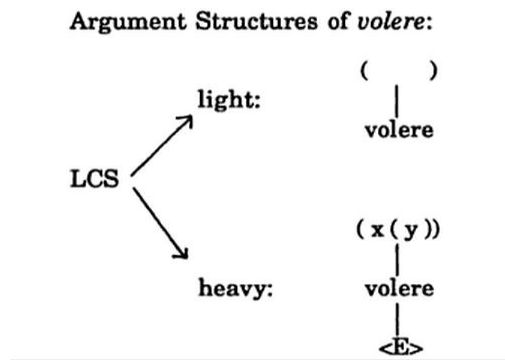

Figura 3 (Rosen 1991: 480)

Tal com il·lustra la figura 3, el verb *voler* pot tenir dues estructures segons l'ús que tingui: tindrà una estructura argumental buida o plena depenent del fet que funcioni com a verb lleuger (*light*) o com a verb ple (*heavy*).

Des d'aquesta perspectiva (vegeu també Napoli 1981; Rochette 1990 i Cinque 2006), a diferència de Wurmbrand (2001), és l'infinitiu el vP principal de l'oració, tal com palesa l'estructura següent:

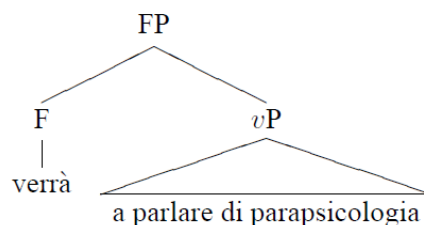

Figura 4 (T. Grano 2012: 60)

Cal tenir present, però, que verbs com ara *voler* (29) o *intentar* (31) presenten restriccions pel que fa al subjecte de la clàusula i poden ser analitzats com a verbs de control de subjecte, de manera que, contràriament als verbs modals prototípics (30, 32), poden assignar un rol temàtic al subjecte:

(29) *La pluja **vol** fer-nos malbé la collita⁴⁰

⁴⁰ Ara bé, el verb *voler* també pot tenir un comportament de modal. Per exemple, quan es combina amb un verb impersonal, com ara *ploure* (*vol ploure*).

- (30) La pluja **sol** fer-nos malbé la collita (Bonet i Solà 1986: 97)
 (31) *La casa gli **provò** a piacere
 (32) La casa gli **poteva** piacere (Cinque 2006: 25-26)

Per tal de justificar la hipòtesi segons la qual els verbs de reestructuració no seleccionen argument extern, Cinque exposa casos com els de (33) i (34). A partir d'aquests exemples constata que l'extracció del clíctic *ne/en* palesa que el lloc en què es genera és la posició d'objecte del verb en infinitiu:

- (33) Ne provarono a intervenire solo un paio (Cinque 2004: 147)
 (34) N'hi volien entrar alguns (Piccallo 1985: 210)

Per tal de justificar els casos de (30) i (32), proposa l'anàlisi següent:

A possible solution to the paradox (in the spirit of Zubizarreta's 1982, chapter 3, proposal that such predicates assign not primary, but adjunct, theta-roles) would consist in taking their selectional requirements to be a consequence of their semantics.

Cinque (2004: 149)

Cinque assenyala, prenent com a referència l'italià estàndard⁴¹, que els efectes transparents són opcionals i postula, contràriament al que s'ha considerat tradicionalment, que els verbs de reestructuració poden ser sempre funcionals, a excepció de *semblar* i dels verbs de moviment:

Given their optionality, however, the variant without transparency effects tells us nothing about sentence structure. A restructuring verb could well be functional (directly inserted under a functional head in a monoclausal configuration) even when the clitic is on the embedded verb, *loro* has not climbed, or Long Object Preposing has not applied.

Cinque (2004: 153)

Per tal de reforçar aquesta hipòtesi, argumenta que hi ha varietats en què els efectes transparents són obligatoris. El napolità n'és un exemple, tal com assenyala Sornicola (1997: 337):

⁴¹ Hi ha varietats d'Itàlia que presenten només la variant amb l'ascens del clíctic (vegeu Ledgeway 2000)

Direct and indirect objects tend to undergo raising to a higher verb in complex-verb structures: Naples [o 'simmə 'jutə tru'βannə] IT ARE_{IPL} GONE SEEKING 'we went looing for it'

Ledgeway (2000: 83) indica que aquesta varietat no recull la variant sense el trasllat del clíctic:

Yet, contrary to many Romance varieties where restructuring proves optional, in Neapolitan restructuring is always obligatory.

Per tal de constatar l'obligatorietat del fenomen ofereix els exemples següents (Ledgeway 2000: 83-84), en què la variant que no presenta el trasllat de clíctic és considerada agramatical:

(35) 'o jamm' a chiammà
[him goPRES 1PL to call.INF]

(36) *jamm' a lo chiammà
[go.PRES 1 PL to [him call.INF]]

Tal com exposàvem anteriorment, Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006) planteja que els verbs de reestructuració s'insereixen directament en un nucli funcional. La figura 5 recull la jerarquia de posicions en la part funcional de la clàusula postulada per Cinque (1999, 2003, 2006):

(3) MoodP_{speech act} > MoodP_{evaluative} > MoodP_{evidential} > ModP_{epistemic} > TP(Past) > TP(Future) > MoodP_{irrealis} > ModP_{alethic} > AspP_{habitual} > AspP_{repetitive(I)} > AspP_{frequentative(I)} > ModP_{volitional} > AspP_{celerative(I)} > TP(Anterior) > AspP_{terminative} > AspP_{continuative} > AspP_{retrospective} > AspP_{proximative} > AspP_{durative} > AspP_{generic/progressive} > AspP_{prospective} > ModP_{obligation} > ModP_{permission/ability} > AspP_{Completive} > VoiceP > AspP_{celerative(II)} > AspP_{repetitive(II)} > AspP_{frequentative(II)}

Figura 5 (Cinque 2006: 12)

Cinque considera que aquesta estructura és universal i que permet donar compte de les construccions amb verbs de reestructuració:

The verbs that enter the restructuring construction appear to correspond to distinct heads of (3), in the sense that each seems to lexicalize the content of one or another functional

head. This is obvious for the various modal and aspectual verbs, but it is true for motion verbs as well.

Cinque (2006: 12)

Aquesta anàlisi és vàlida per als verbs modals, aspectuals i de moviment. De fet, tot i que en les llengües romàniques els verbs de reestructuració no són de naturalesa afixal, en algunes llengües sí que hi ha morfemes que lexicalitzen aquest darrer tipus de verbs. Cinque (2003: 55) recull un exemple de Fagerli (1994: 35)⁴² de la llengua ful, parlada a l'oest d'Àfrica, que conté el sufix derivacional *-oy-*, que lexicalitza el que es denomina “andative” o “distantive suffix”⁴³. Myhill (1988: 357) també recull morfemes gramaticals de diferents llengües que lexicalitzen els significats d'*anar* i *venir*. Aquest autor mostra especial atenció al lligam existent entre el significat d'alguns verbs i el fet que aquests puguin actuar en contextos de reestructuració. Així, considera el següent:

[...] the meanings most likely to be represented grammatically through inflections are also the meanings most likely to trigger a synchronic grammaticalization process such as the restructuring process associated with CC; meanings rarely associated with inflections should trigger restructuring less frequently, while meanings never associated with inflections should not allow restructuring at all.

Myhill (1988: 354)

Aquest fenomen de gramaticalització proporciona evidència empírica per a la jerarquia postulada per Cinque (2004, 2006). Aquest autor posa èmfasi en el fet que tractar aquests verbs com a funcionals suposa un avantatge conceptual:

Such verbs do not need to be marked in the lexicon as either lexical or functional, with the ensuing problem of having to account for the complete synonymy of the two uses and for what looks like a single subcategorization option. They need only be marked as functional.

Cinque (2004:154)

⁴² FAGERLI, O. (1993) *Verbal Derivations in Fulfulde*, Cand. Philol. Thesis, University of Trondheim.

⁴³ Aquest sufix indica la distància recorreguda abans de realitzar l'acció. Per tal d'il·lustrar-ho, Cinque (2004: 134) ofereix l'exemple següent:

[CP io [_{AndativeP} ti verrò [_{VP} a parlare [di questi problemi]]]]

En canvi, autors com ara Wurmbrand (2001, 2004), consideren que la reestructuració no és el resultat d'una jerarquia funcional universal i, per tant, sostenen que aquest tipus de verbs poden tenir una naturalesa lèxica:

[...] lexical and functional restructuring do not simply represent notational variants of the mono-clausal approach but that the lexical vs. functional distinction is a meaningful and definable distinction of grammar [...] a purely functional approach à la Cinque is not tenable, and that both types of restructuring exist.

Wurmbrand (2004: 992)

Monachesi (1998) i Balza (2012) plantegen anàlisis similars a la de Wurmbrand i postulen que pot haver-hi diversos graus de reestructuració: reestructuració funcional (37), reestructuració lèxica (38), semilèxica (39), i els casos de no reestructuració (40):

(37) [_{VP} ... V⁰ ...] F⁰

(38) V⁰ [VP/VP ... v⁰ ...]

(39) [VP/VP ... V⁰ ...] V⁰

(40) V⁰ [TP ... V⁰ ...]⁴⁴

Wurmbrand (2005: 316), davant d'aquest enfocament, planteja la qüestió següent:

The main question raised and addressed by mono-clausal approaches are whether restructuring verbs are lexical or functional categories.

I proposa dues possibles estructures:

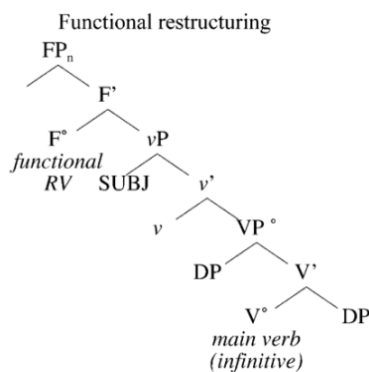

Figura 6 (Wurmbrand 2004:992)

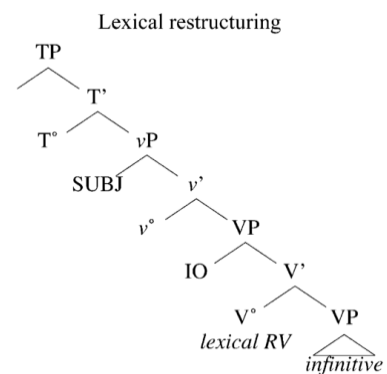

Figura 7 (Wurmbrand 2004:992)

⁴⁴ Anàlisi extreta de Balza (2012: 72)

Cinque (2006: 12), per contra, postula que els verbs de reestructuració «are *always* functional verbs in a monoclausal configuration (*even in the variant that shows no transparency effects*).» Això implica que aquest tipus de verbs conformen sempre una estructura com la de (6). Wurmbrand també proposa que tenen una naturalesa monoclausal però posa en dubte que l'estructura d'aquest tipus de construccions sigui sempre com la que recull la figura 6. Per a aquesta autora, cal considerar alguns predicats de reestructuració com a categories lèxiques combinades amb VP complements (vegeu figura 7). Tenint en compte aquest fet, postula que no sempre tenen un caràcter funcional i proposa quatre classes de predicats de reestructuració, prenent com a punt de partida el cas de l'alemany (vegeu taula I):

Taula I

Type	Structure	Properties, distribution	(Im)Possible operations
<i>Restructuring:</i>			
Lexical	INF =	<ul style="list-style-type: none"> • no embedded (PRO) subject • no embedded structural case • no embedded tense • no embedded negation • obligatory control • possible with: (strong) implicatives, aspectuals, irrealis predicates 	<i>possible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • long object movement • scrambling • pronoun fronting <i>impossible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • ??extraposition of infinitive • relative clause pied piping
	VP-layer		
Functional	INF =	<ul style="list-style-type: none"> • thematic properties are determined by the embedded predicate (except semi-functional predicates) • possible with: modal, raising, aspectual, causative, perception, motion verbs 	<i>possible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • IPP effect • raising <i>impossible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • extraposition of infinitive • matrix passive • relative clause pied piping
	main predicate		
<i>Non-restructuring:</i>			
Reduced	INF =	<ul style="list-style-type: none"> • embedded (PRO) subject • embedded structural case • possible with: implicatives, aspectuals, irrealis predicates 	<i>possible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • pronoun fronting • focus scrambling • %extraposition of infinitive <i>impossible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • long object movement • (non-focus) scrambling • relative clause pied piping
	vP or TP		
Clausal (full)	INF =	<ul style="list-style-type: none"> • embedded (PRO) subject • embedded structural case • embedded tense • possible with: all lexical predicates • obligatory with: propositional, factive predicates 	<i>possible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • relative clause pied piping • extraposition of infinitive <i>impossible:</i> <ul style="list-style-type: none"> • long object movement • scrambling • pronoun fronting • %intraposition of infinitive
	CP		

Wurmbrand (2001: 3)

Wurmbrand sosté que hi ha dos grans tipus de predicats de reestructuració: lèxics i funcionals. Aquesta anàlisi, compartida per autors com ara Cardinaletti i Shlonsky (2004), es contraposa a la proposta de Cinque (2004, 2006). Per a Wurmbrand una estructura com la que mostra la figura 6 no pot donar compte de totes les construccions de reestructuració:

[...] certain predicates cannot be treated as raising predicates but are best analyzed as lexical categories combining with VP complements as in (73b). The arguments provided come from systematic differences between lexical and functional predicates regarding their thematic properties, scope properties, as well as syntactic properties such as extraposition and the IPP (Infinitive for Participle) phenomenon.

Wurmbrand (2005:75)

Tal com hem indicat anteriorment, Cardinaletti i Shlonsky (2004) també qüestionen el fet que s'hagi de considerar tots aquests verbs funcionals. Aquests autors assenyalen que la reestructuració és un fenomen opcional i postulen que un verb pot tenir dos usos. En els casos en què funcioni com a verb funcional conformarà una estructura monoclausal; en canvi, sempre que funcioni com un verb lèxic formarà part d'una configuració biclausal:

In our view, the optionality of restructuring is to be understood as follows: one and the same verb can be used either as a lexical or as a functional verb. In the former case, we have restructuring, namely a monoclausal structure; in the latter, we have a biclausal structure with no transparency effects.

Cardinaletti i Shlonsky (2004: 3)

De la mateixa manera que recull Cinque, aquests autors assenyalen que la diferència entre l'ús funcional i l'ús lèxic d'un verb és en el fet que «functional verbs are associated with a more impoverished structure than lexical verbs» (Cardinaletti i Shlonsky 2004: 43).

Solà Pujols (2002) presenta una proposta propera a la línia d'anàlisi de Wurmbrand. Per a aquest autor els verbs de reestructuració són verbs lexicals que tenen l'opció de reestructuració. Contràriament, però, a la gran majoria de les anàlisis proposades, Solà Pujols postula que les construccions de reestructuració són biclausals. Un dels arguments que utilitza per justificar aquesta hipòtesi és l'alternança entre els dos tipus de construccions:⁴⁵

⁴⁵ Un altre argument a favor de la naturalesa biclausal d'aquestes construccions el constitueix el fet que permet explicar millor la correlació que estableix aquest autor entre les llengües pro-drop i el trasllat del clític.

One reason for postulating a biclausal structure is that restructured clauses seem to alternate with non-restructuring clauses and to be closely related to them

Solà Pujols (2002: 251)

Casos com els de (41) i (42), recollits per González López (2008: 194), donen suport al caràcter biclausal d'aquestes construccions:

(41) Sobre este tema, no **te** sabría [qué decir

(42) Mario, no **lo** sabría [a quién confiar durante las vacaciones

Els casos anteriors mostren una compatibilitat entre el moviment de qu- i el trasllat del clíctic.⁴⁶

⁴⁶ Ara bé, sembla que és només quan hi ha el verb *saber* (vegeu González López 2008: 194)

6. Dades de la mostra. Presentació i anàlisi.

6.1 Introducció

La gran majoria dels autors proposen que els verbs de reestructuració conformen les tres classes semàntiques següents: verbs aspectuals, modals i de moviment (Rizzi 1982; Burzio 1986; Cinque 2004, 2006; etc). Tenint en compte això, els verbs que no formen part d'aquestes classes no permetrien, en principi, el trasllat del clític, tal com il·lustren els casos de (43) (Myhill (1988: 354) i de (44) (Hernanz i Rigau 1984: 43):

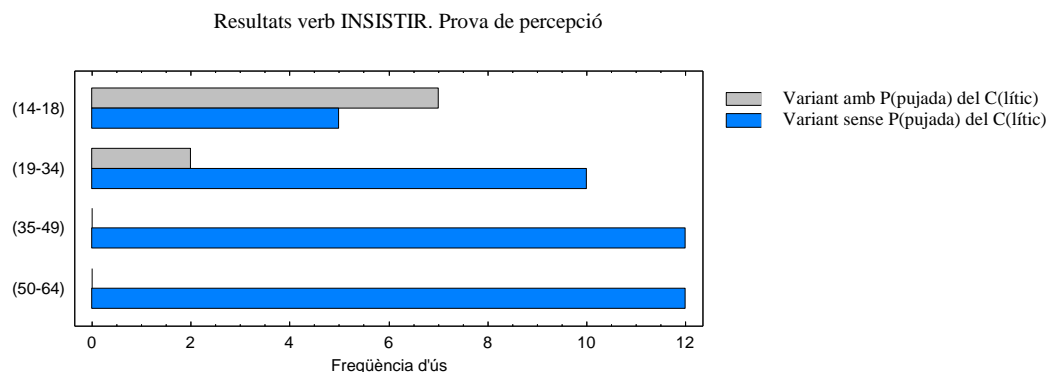
- (43) a. Insistí en comerlas
b. *Las insistí en comer
- (44) a. Defensaré anar-hi
b. *Hi defensaré anar

Els exemples anteriors palesen el caràcter lèxic i no pas funcional dels verbs *insistir* i *defensar*, que conformarien una estructura biclausal i per aquest motiu el clític no podria desplaçar-se de la clàusula d'infinitiu, tal com exposa Myhill (1988: 354):

Insistir (among many other verbs) does not fall into any of these categories and so does not allow C[litic] C[limbing].

En el nostre corpus hem recollit oracions com la de (45), que 7 dels 24 informants utilitza en l'enquesta de percepció:⁴⁷

- (45) **La/l'** insisteix a veure

Gràfic 1⁴⁸

⁴⁷ Els resultats obtinguts en la prova de producció i en el test de percepció estan disponibles en Excel (vegeu §1.4)

Si, com remarca Myhill (1988), *insistir* no forma part de cap de les tres classes anteriors, quin tractament ha de rebre aquest verb per tal de donar compte de casos com el de (45)?

Prenent com a punt de partida les tres classes que conformen els denominats verbs de reestructuració (modals, quasimodals i de moviment), hem centrat l'atenció en altres verbs, com és el cas d'*insistir*, que, tot i no pertànyer a cap d'aquestes classes, poden permetre l'ascens del clíctic quan seleccionen un infinitiu. En la taula següent recollim els verbs analitzats:

Taula II

modals	quasimodals	aspectuals	moviment	Pronominals amb complement de règim verbal	altres
<i>poder</i>	<i>voler</i>	<i>acostumar a</i>	<i>pujar a</i>	<i>atrevir-se</i>	<i>aprendre</i>
<i>haver de</i>	<i>desitjar</i>	<i>tendir a</i>	<i>baixar a</i>	<i>disposar-se</i>	<i>ensenyar</i>
	<i>preferir</i>		<i>passar a</i>	<i>descuidar-se</i>	<i>recomanar</i>
	<i>necessitar</i>		<i>venir a</i>		<i>triar</i>
	<i>esperar</i>		<i>anar a</i>		<i>decidir</i>
	<i>intentar</i>		<i>sortir a</i>		<i>insistir</i>
	<i>procurar</i>				<i>refusar</i>
	<i>saber</i>				<i>oferir</i>
					<i>proposar</i>
					<i>odiar</i>
					<i>detestar</i>
					<i>planificar</i>
					<i>oblidar</i>
					<i>aconseguir</i>
					<i>prometre</i>

6.2 Presentació de les dades

A partir de les dades recopilades hem pogut comprovar que hi ha una gran variabilitat pel que fa a l'ús de la variant amb el trasllat del clíctic en aquests verbs. Aquesta observació ja la constatava Napoli (1981):

⁴⁸ Tal com palesen els resultats del gràfic 1, els informants més joves (de 14 a 18 i de 19 a 34) són els que utilitzen la variant amb el trasllat del clíctic amb el verb *insistir*. Per a una anàlisi de la incidència que té la variable edat en l'ús de la variant amb la pujada del clíctic vegeu §7.

The list of verbs that speakers disagree upon grows longer every time I find another consultant, or every time I open another work from Italian literature.

Napoli (1981: 864)

Rizzi (1982) també remarca aquesta heterogeneïtat resultant entre els diferents parlants:

There is a vast area of marginal acceptability, which sometimes involves rather homogeneous classes of verbs (this is the case of “conative” verbs such as *cercare*, *tentare*, *provare*, ... “to try”) and sometimes single items isolated in the lexicon. Moreover, judgements vary considerably from speaker to speaker even in determining the well-defined classes.

Rizzi (1982: 41)

En la nostra recerca hem pogut confirmar el que aquests autors assenyalen: la classe conformada pels verbs de reestructuració no és homogènia; no només presenta diferents variants entre els diversos informants sinó que aquesta variabilitat també es pot constatar en un mateix parlant.

Les dades obtingudes ens permeten copsar quins són els verbs que en el cas del català poden desencadenar el trasllat del clític quan formen part d'un predicat complex. Hem recollit exemples com els de (46) i (47), que contrasten amb els casos de (48) (Cinque 2004: 132) i (49) (Cardinaletti i Shlonsky 2004: 4):

- (46) **EI** detesto fer (C45b) (48) ***Lo** detesto vedere in quello stato
(47) **Hi** detesto anar (C44b) (49) ***Ci** detestarai andare con Maria⁴⁹

Tenint en compte el que assenyalàvem abans (§5), és a dir, el plantejament de Cinque (1999, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006) segons el qual exposava que els verbs de reestructuració lexicalitzen el significat dels diferents nuclis funcionals proposats, quin tractament han de rebre els verbs que hem analitzat?

Hi ha autors com Burzio (1986) que associen als verbs de reestructuració un caràcter semàntic pobre. Monachesi (1998: 7) qüestiona aquest plantejament:

Attempts to derive the class of trigger verbs semantically, though interesting, are not very convincing since they are not sufficient developed to capture the idiosyncratic variation which is typical of restructuring verbs.

⁴⁹ Un dels tres informants italians que hem consultat considera gramatical aquesta oració.

Aquesta autora difereix del judici de gramaticalitat respecte al següents exemple de Burzio (1986: 221):

(50) ***Lo** desidero leggere⁵⁰

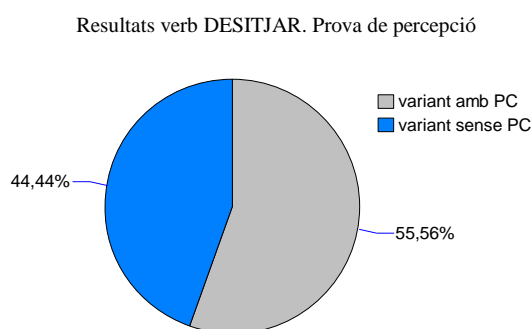
Monachesi (1998: 7) considera gramatical el cas de (50). En la nostra recerca, hem obtingut 40 ocurrencies de la variant amb el trasllat del clíctic amb el verb *desitjar* de les 72 possibles en oracions com les següents:

(51) **Hi** desitjava anar

(52) **El** desitjava guanyar

(53) Sempre **les** ha desitjades tenir

El gràfic següent il·lustra la freqüència d'ús entre els informants del verb *desitjar* amb la variant amb la pujada del clíctic (55.56%):

Gràfic 2

Lo Cascio (1970) recull també *desitjar* amb la variant que presenta trasllat del clíctic (56), juntament amb altres verbs com ara *osare*⁵¹ (54), i considera que el verb *preferire* també pot desencadenar la pujada del clíctic, a diferència de Cattaneo (2009: 332) (55):

(54) Non **I'**ho osato dire

(57) S'**hi** atreveix a anar (C101a)

⁵⁰ Un dels tres informants italians que hem consultat qualifica com a gramatical la variant amb trasllat del clíctic amb el verb *desiderare*.

⁵¹ Hem bandejat el cas de *gosar* atesa la baixa freqüència d'ús entre els informants enquestats. Picallo (1991) n'ofereix els exemples següents:

(3) En Joan **li**, **gosava** parlar (Picallo 1991: 181)

(4) N'**hi** **gosaren** entrar alguns (Picallo 1991: 185)

- (55) ***Lo** preferisco scrivere con te (58) **L'hi** prefereixo dir (C70a)
 (56) **Lo** desidero comprare⁵² (59) **Hi** desitjava anar (C87b)

Aquestes dades difereixen també dels exemples que ofereix González López (2008: 179), que considera que en castellà el verb *desitjar* conforma una estructura biclausal i, per tant, postula que té una naturalesa lèxica (60a). El judici de gramaticalitat d'aquesta autora s'aproxima al que ofereix Davies (61) (1995: 370):

- (60) a. Deseo ver**la**
 b. ***La** deseo ver⁵³
 (61) ?? ella **los** deseaba [comprar__]

Napoli (1981) és un dels autors que inclou un gran nombre de verbs que, tot i no correspondre a cap de les tres classes denominades de reestructuració, tenen un comportament similar a aquests. Els recollim en la taula III, en què comparem les nostres dades amb les de Napoli (1981). Indiquem amb els signes '+/-' si el verb admet o no la pujada del clíctic a partir dels resultats proporcionats per Napoli (columna A) i dels exemples que hem obtingut en la nostra recerca (columna B). Fem ús del signe '?' per assenyalar els casos en què hi ha informants que no admeten la pujada del clíctic o que generen dubte.⁵⁴

⁵² Malgrat que assenyala que aquesta variant és més dubtosa que *lo voglio comprare*, tot i ser semànticament similars (Lo Cascio 1970: 237)

⁵³ Tot i que recull l'exemple següent:

- (6) **La** quiero desear ver (González López 2008: 180)

Tal com indica aquesta autora, aquest exemple qüestiona la hipòtesi de Cardinaletti i Shlonsky segons la qual en construccions d'aquest tipus el clíctic pot pujar al verb situat al capdamunt de la clàusula, ja que es tracta de configuracions monoclausals. Així doncs, si es considera (com és el cas de González López 2008) que el verb *desitjar* no és de reestructuració, la proposta de Cardinaletti i Shlonsky no pot explicar casos com els de (6).

⁵⁴ Vegeu Napoli 1981 apèndix B llista B, en què recull tots aquells verbs en què la variant amb el trasllat del clíctic és dubtosa o no admesa entre els informants.

Taula III

Verbs	A	Verbs	B
<i>detestar</i>	+	<i>detestar</i>	+
<i>imparare</i>	+	<i>aprendre</i>	+
<i>cercare/ provare tentare</i>	?	<i>intentar procurar</i>	+
<i>dimenticare</i>	?	<i>oblidar</i>	?
<i>desiderare</i>	?	<i>desitjar</i>	+
<i>insegnare</i>	?	<i>ensenyar</i>	+
<i>offrire</i>	?	<i>oferir</i>	?
<i>preferire</i>	?	<i>preferir</i>	+
<i>odiare</i>	-	<i>odiar</i>	+
<i>proporre</i>	-	<i>proposar</i>	+

Napoli indica exemples entre els seus informants⁵⁵ de PC (pujada del clític) del que denomina *verbs of trying* i assenyala que la variant ja apareixia en italià antic:

- (62) Con poche parole **ve lo** intendo dimostrare (Napoli 1981: 864, extret del *Boccaccio*)
 (63) **Hi** intentaré anar (C76b)
 (65) **Li** intentaré dir això (C73b)
 (66) Yo **le** intento hablar catalán⁵⁶ (C103)
 (67) **Ho** intentarem comprar (Hernanz i Rigau 1984: 45)
 (68) **Els** espero veure a la festa (C126a)
 (69) **U** spieru i' truvari⁵⁷
l'espero trobar

De la mateixa manera que Napoli, Wurmbrand (2001) també recull una sèrie de verbs que, tot i la seva naturalesa lèxica, presenten un comportament similar als de reestructuració:

⁵⁵ Cinque (2006: 90-91) també considera verbs de reestructuració *try* i *manage*, que ocuparien en la jerarquia els nuclis funcionals Asp_{conative} i Asp_{frustrative/success} respectivament.

⁵⁶ Exemple extret d'una entrevista sociolingüística sobre el multilingüisme familiar corresponent al projecte GLOBINMED (vegeu annexos 2)

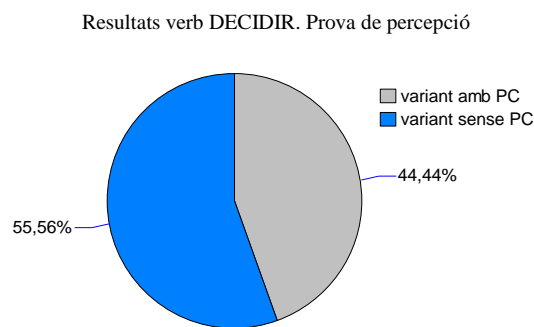
⁵⁷ Exemple de la varietat siciliana recollit per Leone (1995: 66) i citat per Ledgeway (2000: 86).

Taula IV⁵⁸

Verb	German	Dutch	Spanish	Italian	Japanese
<i>try</i>	+	+	%	%	±
<i>forget, manage</i>	+	+	%	%	+
<i>dare, seem</i>	+	+	-	%	-
<i>allow, permit</i>	+	-	%	-	-
<i>decide, plan</i>	%	%	-	-	-
<i>regret</i>	-	-	-	-	-
<i>assume, claim</i>	-	-	-	-	-

Wurmbrand (2001: 7)

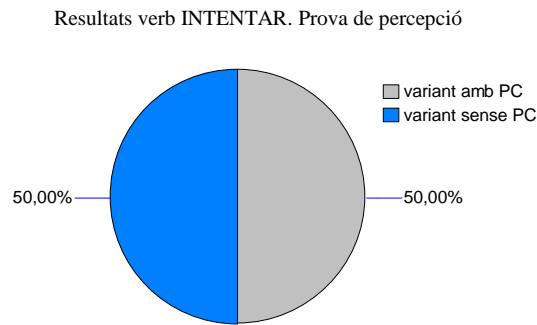
Ens interessem concretament els casos d'*intentar*, *oblidar*, *aconseguir* i *decidir*. Si considerem que la pujada del clíctic és una prova indicadora que hi ha hagut reestructuració, la classificació que en fa difereix de la nostra anàlisi quant al verb *decidir*, que indica que no es pot equiparar als verbs de reestructuració en cap de les cinc llengües assenyalades.⁵⁹ En el nostre estudi hem recollit en la prova de percepció 32 ocurrences d'aquest verb amb la variant amb el trasllat del clíctic de les 72 possibles, fet que representa el 44.44%:

Gràfic 3

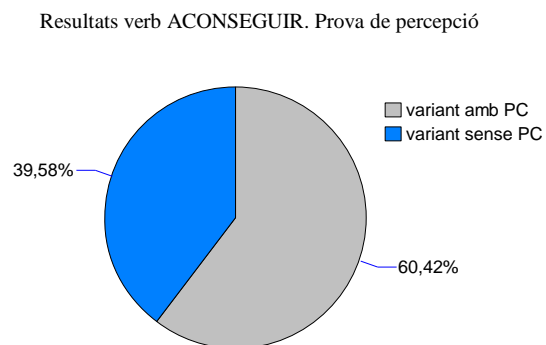
⁵⁸ El signe '+' fa referència a aquells verbs considerats de manera homogènia de reestructuració; Wurmbrand assenyalava amb '-' els predicats considerats uniformement de no reestructuració; els casos en què hi ha dubte els indica amb el signe '%'.
⁵⁹ Aissen i Perlmutter (1976: 5) sostenen que en castellà el verb *decidir* pertany a la classe de verbs que quan seleccionen un infinitiu com a complement no permeten la pujada del clíctic de la subordinada al verb matriu.

Pel que fa a *intentar*, la freqüència d'ús és la mateixa en les dues variants:

Gràfic 4

En el cas d'*aconseguir*⁶⁰ hem registrat una freqüència més elevada en l'ús de la variant amb la pujada del clíctic:

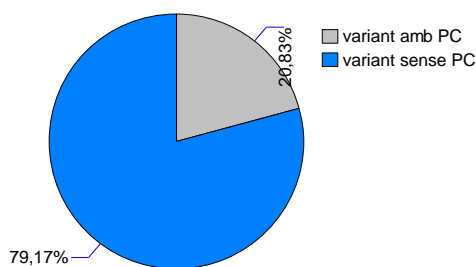

Gràfic 5

Quant al verb *oblidar*, que Wurmbrand analitza com a verb de reestructuració en el cas de l'alemany, holandès i japonès, hem recollit 10 ocurrències de la variant amb el trasllat del clíctic de les 48 possibles:

⁶⁰ Lo Cascio (1970: 201) recull exemples de l'italià amb la variant amb l'ascens del clíctic:
(7) **Gli** riesco a scrivere

Resultats verb OBLIDAR. Prova de percepció

Gràfic 6

Val a dir, però, que en el cas d'*oblidar*, a diferència dels verbs anteriors, la variant amb el trasllat del clíctic era considerada agramatical per una part dels informants.⁶¹

6.3 Anàlisi de les dades

Totes aquestes dades fan que ens replantegem l'afirmació de Cinque (2006) segons la qual tots els verbs de reestructuració són sempre funcionals. Quin estatus han de rebre verbs com ara *aprendre*, *decidir*, *insistir*, *oferir* i *detestar*? Cal que postulem, en la línia de Cardinaletti i Shlonsky (2004), que poden tenir un ús funcional i que, per tant, s'insereixen directament en un nucli funcional de l'oració? O s'ha d'adoptar la línia d'anàlisi proposada per Wurmbrand (2001, 2005) segons la qual cal considerar que també hi ha un tipus de reestructuració lèxica?

6.3.1 Cinque (2006)

Si adoptem la proposta de Cinque, els verbs que hem analitzat pertanyents a les tres classes considerades de reestructuració (modals, aspectuals i de moviment) troben una correspondència amb un dels nuclis funcionals postulats per Cinque:

- I) Modals: ModP_{obligation} (*haver de*) > ModP_{permission/ability} (*poder*)
- II) Aspectuals: Asp_{habitual} (*acostumar a*) > Asp_{predpositional} (*tendir a*)
- III) Verbs de moviment: AndativeP (*venir a*, *anar a*).

Els verbs *pujar a*, *baixar a*, *sortir a* i *entrar a* és més difícil que puguin incloure's en una anàlisi d'aquest tipus atès que presenten un caràcter més lèxic que no pas funcional.

⁶¹ En la prova de percepció 8 dels 24 informants enquestats qualifiquen de mal formada la variant amb el trasllat del clíctic amb el verb *oblidar*.

Cinque considera que la classe dels verbs de reestructuració, conformada per aquests tres grups anteriors, és homogènia. Ara bé, quin tractament ha de rebre el verb *voler*, que també inclou en aquesta classe i que, a diferència dels modals i aspectuals, pot seleccionar un objecte, tal com il·lustren els exemples de (70) i (71)?

(70) Gianni **vuole una bicicletta** (Cinque 2006: 36)

(71) En Jordi **vol el quadern vermell** (Picallo 1991: 192)

Per tal de justificar casos com els anteriors, Cinque postula que en aquest tipus d'estructures hi ha un SV lèxic nul. Segons aquesta anàlisi, el verb *voler* no seleccionaria directament un SD com a objecte sinó que aquest estaria regit per un nucli que podria estar representat per TENIR. L'aplicació d'una anàlisi d'aquest tipus permetria postular que el verb *voler* seleccionaria un complement verbal abstracte⁶²:

(72) Gianni vuole [_{XP} AVERE [_{DP} una bicicletta]] (Cinque 2006: 36)

Tanmateix, si es postula la presència en l'estructura d'un verb nul, una anàlisi d'aquest tipus no pot explicar el contrast que hi ha entre oracions com les de (73) i (74) (González López 2008: 191), en llengües com el francès, en què no té lloc la pujada del clíctic:

(73) Marie **la_i** veut [_{VP} HAVE [_{DP} e_i]]

(74) *Marie **la_i** veut [_{VP} *acheter* [_{DP} e_i]]

Si analitzem el verb *voler* des de l'enfocament de Cinque, observem que la posició que ocuparia seria en el nucli funcional ModP_{volitional}, en la qual podríem incloure els denominats verbs 'desideratius' que hem recollit en l'anàlisi: *desitjar*, *esperar*, *necessitar* i *preferir*.

Pel que fa a aquesta classe, hem pogut constatar la variabilitat indicada per Cinque pel que fa a l'ús funcional o lèxic d'aquests verbs:

Much of the cross-linguistic and interspeaker variation involves verbs that belong to certain classes (typical is the class of "desideratives"), which are related to particular

⁶² Picallo (1991) considera que els verbs quasimodals poden aparèixer en dues estructures diferents: en els casos com els de (70) i (71) conformarà una estructura de control; en canvi, quan funcioni com un modal arrel, és a dir, en els casos en què seleccioni un infinitiu, actuarà com un predicat secundari. Picallo (1991: 198) postula per a aquests casos l'estructura següent:

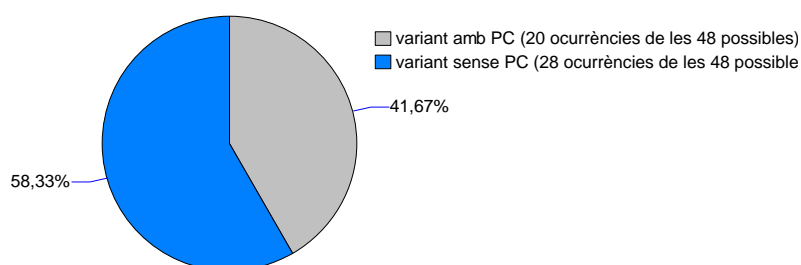
(8) L'Arnau [_{SV/1} li_i volia [_{SV/2} enviar t_i un telegrama]]

functional heads without being the prototypical, or basic, exponent of the class (*volere* ‘want’). Thus, many accept *desiderare* ‘desire’, *amare* ‘love’, *intendere* ‘intend’, and *preferire* ‘prefer’ as restructuring verbs, whereas others find them marginal or outright impossible. These verbs appear to add specific nuances of meaning to the basic sense of volition, hence complying to a lesser degree with the semantics of the corresponding functional head ($MODP_{volition}$): a probable cause of their oscillating status. If so, such variation is not incompatible with the general UG approach taken here.

Cinque (2006: 45)

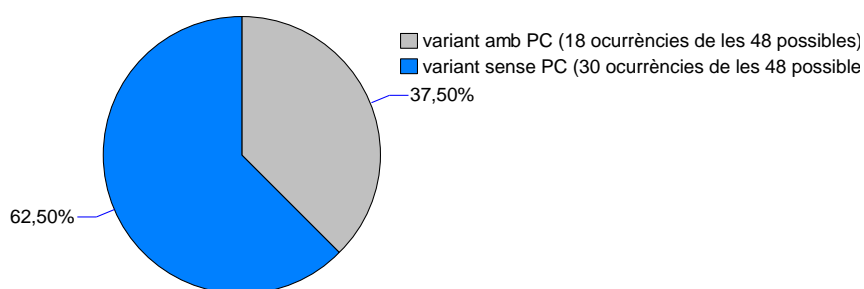
Els gràfics següents il·lustren la variabilitat que hem registrat en aquest tipus de verbs:

Resultats verb PREFERIR. Prova de percepció

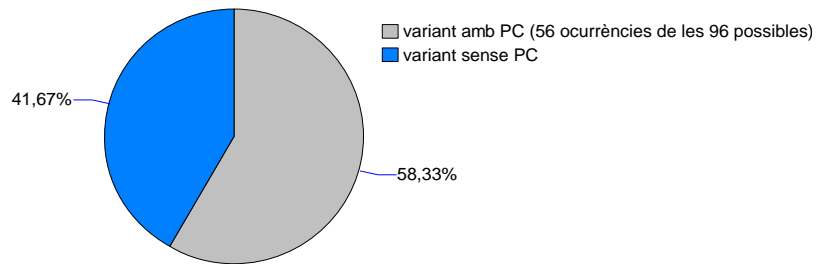
Gràfic 7

Resultats verb ESPERAR. Prova de percepció

Gràfic 8

Resultats verb NECESSITAR. Prova de percepció

Gràfic 9

A banda del verb *voler* i de la resta de desideratius, caldria incloure en aquest grup el verb *atrevir-se*, atès, possiblement, el fet que és sinònim de *gosar*, verb que acostuma a ser considerat modal. Sembla que el caràcter implicatiu d'aquest verb podria ser un dels motius que podria explicar quins són els verbs que, tot i no ser pròpiament de reestructuració, permeten el trasllat del clíctic.

Una altra sèrie de verbs que també difereix de les tres classes denominades de reestructuració són els de dicció: *oferir*, *prometre*, *proposar*, *recomanar* i *refusar*. Aquests verbs podrien inserir-se en el nucli funcional MoodP_{speech act}.

Cinque (2006) postula que els verbs *saber*, *aconseguir* i *intentar* són de reestructuració⁶³ i proposa les posicions següents:

ModP_{epistemic} (*saber*) > [...] > AspP_{frustrative/success} (*aconseguir*) > AspP_{Conative} (*intentar*, *procurar*)⁶⁴

Cinque (2006: 63) assenyala que per a alguns parlants el verb *dimenticare* (*oblidar*) és de reestructuració en el sentit implicatiu de *mancare di* (75), de la mateixa manera que assenyala Wumbrand per al cas de l'alemany (1998: 222). Els casos que hem recollit són també en aquest sentit (76):

(75) **Lo dimenticò** di spegnere

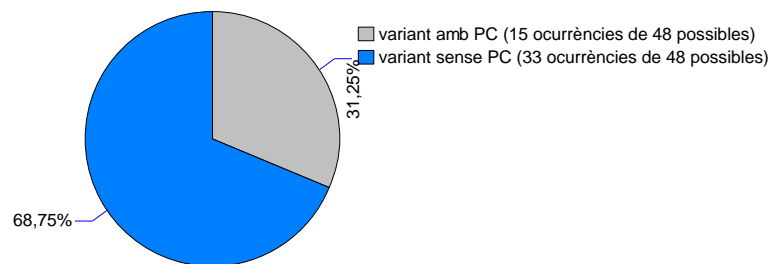
(76) **Les he oblidat** escriure

⁶³ Napoli (1981) considera verbs de reestructuració *saber* i *aconseguir*. En el cas d'*intentar*, indica que hi ha informants que assenyalen com a agramatical la variant amb la pujada del clíctic.

⁶⁴ Per a una argumentació a favor de l'ordre que segueix aquesta jerarquia vegeu Cinque (2006)

Napoli (1981) també recull per al cas de l'italià *dimenticare* com a verb de reestructuració, malgrat que, com Cinque, indica que hi ha variació entre els informants. En el cas del català hem pogut comprovar que també hi ha variabilitat i que la variant que predomina és la que no presenta la pujada del clític (vegeu el gràfic 6). El mateix succeeix en el cas del verb *descuidar-se*, tot i que la freqüència d'ús de la variant amb l'ascens del clític és més elevada que en el cas d'*oblidar*:

Resultats verb DESCUIDAR-SE. Prova de percepció

Gràfic 10

Els verbs *oblidar* i *descuidar-se* podrien trobar una correspondència en la jerarquia de Cinque en la posició d'Asp_{·frustrative/success}.

Tal com acabem de comprovar, podem aplicar una anàlisi dels verbs que hem indicat fins ara a partir de la jerarquia postulada per Cinque (2006):

MoodP_{speech act} (*oferir, prometre, proposar, recomanar, refusar*) > ... ModP_{epistemic} (*saber*) > TP(Past) > TP(Future) > ... AspP_{habitual} (*acostumar a*) > AspP_{pridispositional} (*tendir a*) > ModP_{volitional} (*voler, desitjar, necessitar, esperar, preferir, intentar, procurar*) > ... ModP_{obligation} (*haver de*) > ModP_{ability} (*poder*) > AspP_{frustrative/success} (*oblidar, descuidar-se, aconseguir*) > AspP_{·Conative} (*intentar, procurar, atrevir-se*) > ... VoiceP > ... Andative⁰ (*anar a, venir a, baixar a, pujar a, sortir a, passar a*) > ... VP⁶⁵

⁶⁵ Per a una argumentació a favor d'inserir els verbs de moviment en una posició per sota de V⁰ vegeu Cinque (2006: 69-70), que es basa en la presència de morfemes andatius en algunes llengües africanes.

En el cas dels verbs de moviment *baixar a* i *pujar a*, sembla que és més difícil que puguin tenir un sentit més funcional que no pas lèxic, fet que ens du a plantejar-nos si podem incloure'ls tots en el nucli funcional *Andatiu* proposat per Cinque.

Si apliquem una anàlisi seguint l'esquema anterior, caldria afegir-hi una posició per al clíctic situada al capdamunt d'aquesta jerarquia, per tal de donar compte dels casos en què hi ha pujada del clíctic.

Tal com hem indicat anteriorment, sembla que els verbs implicatius i factius (*aconseguir, oblidar, odiar, detestar, etc.*), tot i no pertànyer a la classe dels verbs de reestructuració, poden presentar un comportament similar a aquests:

(77) **Els** odio fer⁶⁶ (C62b)

(78) **L'**hi aconseguiré dir (C118a) (79) Nun **ce** 'o riuscimmo a spartere⁶⁷

Els casos de (77), (78) i (79), en què el clíctic es pot traslladar des del verb en infinitiu fins al verb matriu, s'aproximen als verbs de reestructuració. Ara bé, cal considerar, per aquest fet, que són verbs de reestructuració i, seguint la línia d'anàlisi de Cinque, cal postular que són sempre funcionals?

A banda d'això, s'ha de tenir en compte que hi ha una sèrie de verbs que, tot i que no tenen una correspondència amb cap dels nuclis funcionals postulats per Cinque, permeten també el trasllat del clíctic i, fins i tot, en alguns casos, s'estableix concordança entre aquest i el verb (81):

(80) Els estudiants **n'**aprenen a fer⁶⁸ (C103a)

(81) El professor **les** ha ensenyades a fer (C107b)

(82) Els universitaris s'**hi** disposen a anar (C109a)

(83) **N'**han planificat fer dos (C81b)

(84) **La** insisteix a veure (C126b)

(85) **L'**han triat fer abans (C117a)

(86) **Hi** va decidir anar (C48b)

⁶⁶ Els casos que hem trobat d'altres llengües amb el verb *odiar* presenten la variant sense el trasllat del clíctic:

(9) ***Lo** odio fare *t* di notte (Moscati 2007: 6)

⁶⁷ Exemple de la varietat de Campània pertanyent a De Simone (1994: 138) citat per Ledgeway (2000: 86).

⁶⁸ Lo Cascio (1970: 201) ofereix diversos exemples de l'equivalent en italià (*imparare*) amb l'ascens del clíctic:

(10) **L'**imparo a dire (imparo a dire la verità)

(87) Els odio fer	(C62b)
(88) Hi detesto anar amb ell	(C44b)

Tenint en compte aquest fet, quin tractament han de rebre els verbs *aprendre*, *disposar-se*, *ensenyar*, *insistir*, *planificar*, *triar*, *decidir*, *odiar* i *detestar*? En aquest sentit és interessant l’afirmació de Solà Pujols (2002: 230):

Even if a modal flavor could be for in most cases, it should be assessed whether functional verbs are to be expanded to such a generous class extent, including apparently lexical meanings like ‘learn’, and allowing for the possibility of inherent clitics. [...] Probably the optimal solution is a unitary account for all restructuring cases, extending from the most functional-like cases to the most lexical-like ones.

Caldria trobar una proposta a partir de la qual es poguessin analitzar de manera homogènia tots aquests casos. L’enfocament de Cinque permet, precisament, establir un tractament unitari dels verbs de reestructuració, però, alhora, implica postular una naturalesa funcional per a verbs del tipus *atrevir-se* i *disposar-se*. Una solució possible a aquests casos seria postular una anàlisi com la de Wurmbrand, segons la qual aquests verbs desencadenarien una reestructuració de tipus lèxic (vegeu §5.2.2)

6.3.2 Proposta d’anàlisi

Tenint en compte les dades que hem obtingut, proposem una anàlisi en la línia de Wurmbrand (2001) i, per tant, postulem que no tots els verbs que permeten el trasllat del clíctic són de naturalesa funcional. Per a aquests casos no postulem, però, una reestructuració de tipus lèxic sinó que seguim el plantejament de Kayne (1989, 1991) segons el qual la pujada del clíctic depèn de la configuració estructural. A continuació exposem detalladament la nostra proposta d’anàlisi.

6.3.2.1 Límits defectius

En els contextos de reestructuració, la pujada del clíctic és aparentment un fenomen no local. Per tal de donar-ne compte, prenem com a punt de partida el plantejament de Boeckx i Gallego (2008), que seguint la proposta de Solà Pujols (2002) i des de la teoria de fases (Chomsky 2000), sostenen que en els contextos en què hi ha reestructuració se

selecciona un SC/SI defectiu,⁶⁹ que no pot assignar Cas nominatiu a l'argument extern i que conté un v_{def} , que tampoc pot verificar el Cas acusatiu de l'argument intern. Atès el caràcter defectiu d'aquest SC, la clàusula subordinada i la principal formarien una única fase, de manera que el clític es podria desplaçar a l'oració matriu sense que es violés la Condició d'impenetrabilitat de la fase (*Phase Impenetrability condition*):

In phase α with head H, the domain of H is not accessible to operations outside α ; only H and its edge are accessible to such operations

Chomsky (2000: 108)

El fet que l'oració matriu i la clàusula d'infinitiu conformin una mateixa fase implica que la pujada del clític és una operació local.

Cal tenir en compte que és necessari que el clític es desplaci per tal que el verb matriu pugui legitimar-li el tret de Cas, si no la derivació fracassaria (*crash*). Aquest moviment és justificat, doncs, per la Condició de l'Últim Recurs (*Last Resort*), que determina que el moviment d'una unitat lingüística està justificat morfològicament i, per tant, el fet que un element es traslladi a un altre domini és degut a la necessitat que els trets siguin legitimats correctament. La Condició d'Activitat (*Activity Condition*) també permet explicar per què en els contextos de reestructuració el clític s'adjunta al verb matriu:

Activity condition

A goal must bear some uninterpretable feature [otherwise it is frozen in place]

(Anagnostopoulou i Fox 2007, adaptat de Chomsky 2001)

Segons la Condició d'Activitat, el clític, que conforma l'objectiu (*probe*), només es podrà desplaçar a una sonda (*goal*) situada en la clàusula matriu si està actiu, és a dir, si el verb no pot legitimar-li el tret de Cas. Aquest moviment serà possible en aquest tipus de contextos atès el caràcter defectiu de la clàusula d'infinitiu, que implica que l'element que ha de verificar el Cas al clític, el nucli fase v^* , no conté els trets-fi necessaris per poder esborrar els trets no interpretables de l'objectiu:

α must have a complete set of ϕ -features (it must be ϕ -complete) to delete uninterpretable features of the paired matching element β

⁶⁹ Etxepare (2014) també postula un domini defectiu per a aquests casos. Per a una anàlisi similar per al verb *caldre* en el cas del ribagorçà vegeu Rigau (2005). Cyrino (2008) considera que la manca de caràcter defectiu del SC/ST explica la pèrdua de la pujada del clític en el portuguès de Brasil.

Una altra possibilitat d'anàlisi seria postular més d'una estructura. Wurmbrand (2001) per tal d'explicar l'opcionalitat de la pujada del clíctic exposa que en el cas que el clíctic es traslladi, el verb matriu seleccionarà un SV nu, de manera que l'argument intern haurà d'elevant-se a la clàusula principal per verificar el tret de Cas. Si, per contra, no té lloc la pujada del clíctic, el verb principal seleccionarà un SI o SC; en aquests casos, doncs, l'estructura contindrà les projeccions funcionals necessàries per verificar el Cas de l'argument intern i per seleccionar i llicenciar l'argument extern. Des d'aquesta perspectiva, la variació és el resultat del tipus de subcategorització que hi hagi; així doncs, si el verb selecciona un SC ple, l'estructura serà biclausal, i el clíctic no es traslladarà a l'oració matriu; en canvi, si subcategoritza un SV nu la configuració resultant serà monoclausal i el clíctic es podrà adjuntar al verb matriu.

6.3.2.2 La posició del clíctic

Tal com acabem d'exposar, la defectivitat del domini que hi ha entre la clàusula d'infinitiu i la principal permetria donar compte del trasllat del clíctic a l'oració matriu. Ara bé, quina és la posició que ocupen els clíctics en l'estructura?

Seguint la línia d'anàlisi de Raposo i Uriagereka (2005), per a una oració simple com *Els amics la veuen* podríem postular una estructura com la de la figura 8, en què la categoria funcional que donaria compte de la posició del clíctic (SCL) estaria situada entre SC i SI (Raposo i Uriagereka 2005):⁷²

⁷² Aquests autors proposen una posició similar per als clíctics en llengües com el gallec (vegeu Raposo i Uriagereka 2005).

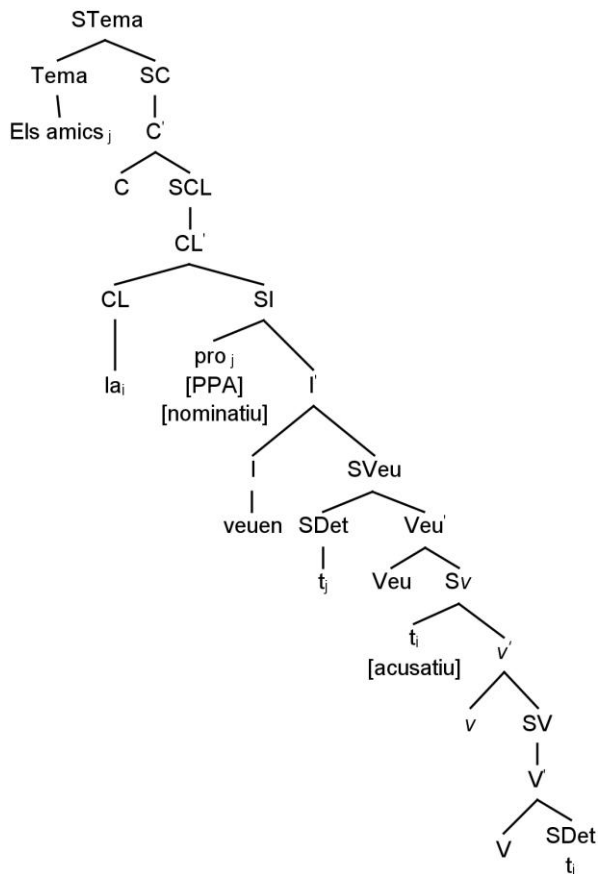

Figura 8

En una estructura com l'anterior el clíctic es traslladaria dues vegades: la primera, des de la posició d'argument intern fins a l'especificador de sv, on rebria Cas acusatiu; en el segon trasllat, el clíctic es desplaçaria fins al nucli de SCL, de manera que es donaria compte de l'ordre resultant *Els amics la veuen*. Pel que fa al subjecte, assumim que es genera en la posició d'especificador del sintagma conformat per la categoria funcional Veu (*Voice*) (vegeu Kratzer 1994)⁷³. Una altra via d'anàlisi possible seria seguir la hipòtesi segons la qual l'argument extern es genera en la posició d'especificador de v. Si assumíssim una estructura d'aquest tipus, hauríem de postular especificadors múltiples (Chomsky 1995: 285-286), de manera que el subjecte intern també pogués ocupar aquesta posició per tal de rebre Cas:

⁷³ Assumim que els subjectes conformat per un SDet en posició preverbal estan tematitzats.

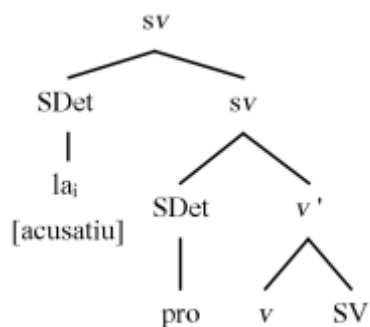

Figura 9

Si assumim una estructura com la de la figura 8⁷⁴, podem extrapolar-la als casos del tipus (91) i (92):

(91) Qualsevol partit les pot guanyar (C58a)

(92) Qualsevol partit pot guanyar-les (C58b)

Si el clític puja fins a la clàusula principal (91) s'adjuntarà, tal com hem assenyalat, a la posició de SCL situada per sobre de SI; en canvi, per als casos com els de (92), en què el clític s'adjunta a l'infinitiu, podríem postular una posició per a la categoria funcional SCL en la zona baixa de la clàusula, per sota de Sv.

⁷⁴ A banda de la posició que hem postulat per a SCL en l'estructura de la figura 8, podríem proposar-ne una altra que estigués situada entre SI i S_veu. Ara bé, una configuració d'aquest tipus implica realitzar una operació més respecte la de la figura 8, ja que, per tal de donar compte de l'ordre *Els amics la veuen*, cal que assumim que hi ha hagut una incorporació a la dreta del V al CL (fet que no s'adequa a una anàlisi minimista, cf. Kayne 1994) i que el conjunt CL+V s'ha d'adjuntar a l'esquerra de I+, de manera que l'estructura resultant seria la següent: [_{SI} SD [_{I'} CL+V I [_{SCL} [_{CL'} CL t_v [_{S_v} ...

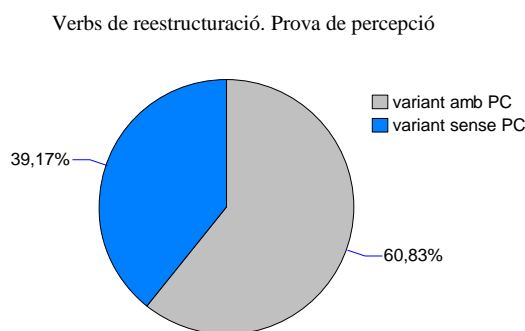
7. Anàlisi dels resultats

La gran majoria dels resultats que recollim en aquest apartat procedeixen del test de percepció, atesa la manca de sistematicitat de les dades obtingudes en la prova de producció.

7.1 Factors que indueixen al canvi

7.1.1 Les variables lingüístiques

En els verbs de reestructuració, aquells que conformen les classes dels verbs modals, aspectuals i de moviment (*anar a*, *pujar a*, *passar a*), la variable amb la pujada del clíctic és la més estesa entre els informants enquestats:

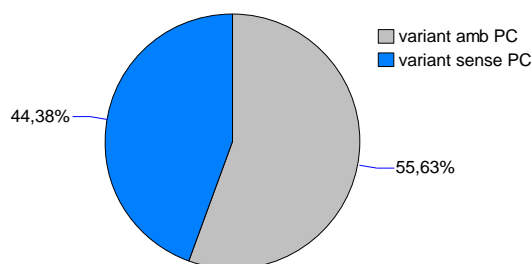
Gràfic 11

El gràfic anterior conté els resultats dels verbs *poder*, *voler*, *haver de*, *acostumar a*, *tendir a*, *pujar a*, *anar a* i *passar a*. Tal com es palesa, la variant amb la pujada del clíctic és la que té una freqüència d'ús més elevada: 219 ocurrences d'un total de 360, fet que representa el 60'83%. La variant sense el trasllat del clíctic representa el 39'17% (141 ocurrences de les 360 possibles).

Si analitzem els verbs que tenen un caràcter quasimodal (*desitjar*, *preferir*, *necessitar*, *esperar*, *intentar*, *procurar*, *saber* i *atrevir-se*)⁷⁵, podem comprovar que la variant amb l'ascens del clíctic és la més freqüent (55'63%, 267 ocurrences de les 480 possibles), per bé que no tant com en el cas dels verbs considerats típicament de reestructuració:

⁷⁵ Hem inclòs el verb *voler* en el gràfic 11, atès que s'ha considerat tradicionalment de reestructuració.

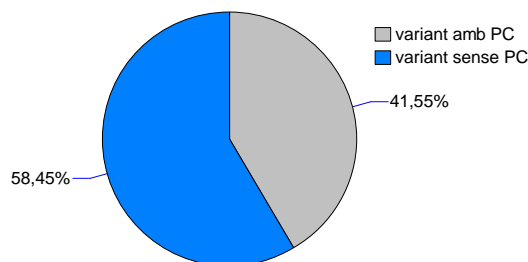
Resultats verbs quasimodals. Prova de percepció

Gràfic 12

Els resultats dels gràfics 11 i 12 contrasten amb el següent:

Resultats prova de percepció altres verbs

Gràfic 13

El gràfic 13 il·lustra la freqüència d'ús de les dues variants possibles dels verbs següents: *disposar-se, descuidar-se, oblidar, aprendre, ensenyar, recomanar, triar, decidir, insistir, refusar, oferir, proposar, odiar, detestar, planificar, aconseguir i prometre*.

Tal com mostra aquest gràfic, en aquests verbs la variant més estesa és la que no presenta l'ascens del clíctic: 491 ocurrences de les 840 possibles (58'45%).

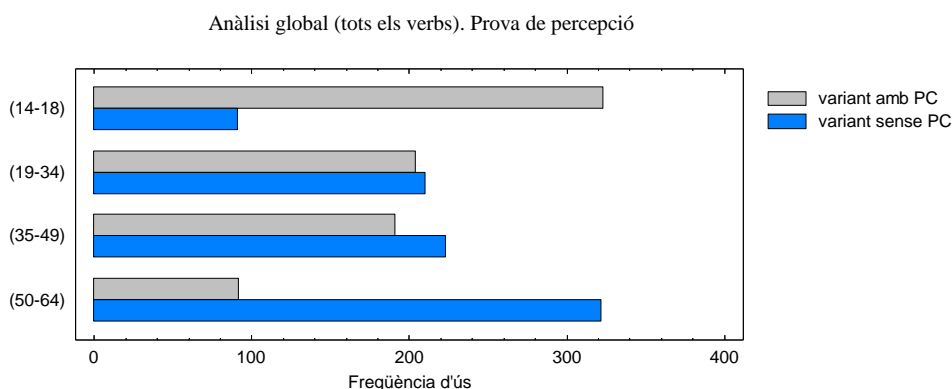
Aquests verbs, tot i que algun ha estat considerat com a verb de reestructuració (vegeu §6), tenen un significat més lèxic que funcional. Tenint en compte això, podem postular que com més dèbil sigui el significat lèxic d'un verb més freqüent serà que el clíctic es traslladi al verb matriu.⁷⁶

⁷⁶ Myhill (1988) també mostra quantitativament aquesta correlació.

7.1.2 Les variables socials

Tal com acabem de comprovar, el caràcter funcional del verb és la variable lingüística que permet caracteritzar el context d'aparició de la variant amb la pujada del clític. A partir de l'anàlisi de les dades recollides hem pogut observar que hi ha una altra variable que incideix en l'ús d'aquesta variant: l'edat.

El gràfic següent conté els resultats obtinguts en la prova de percepció de tots els verbs analitzats. Tal com es pot observar, la freqüència d'ús de la variant amb l'ascens del clític presenta una gradació creixent d'acord amb l'increment d'edat dels informants:⁷⁷

Gràfic 14

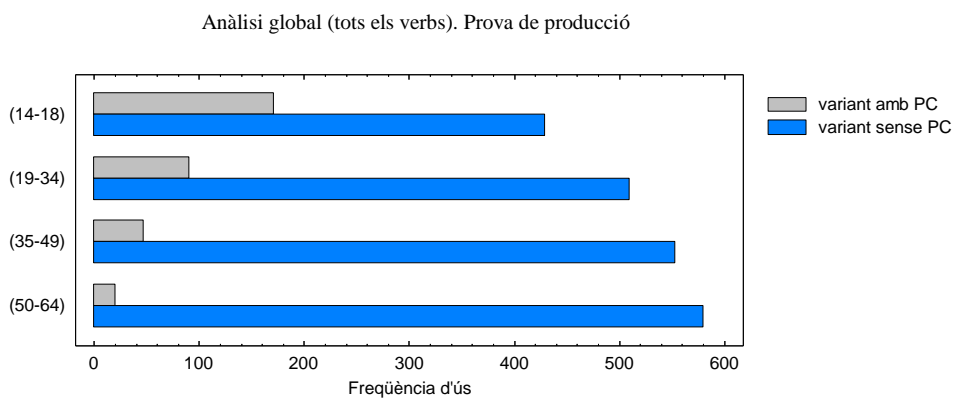
Els més joves (14-18) són els que utilitzen més la pujada variant del clític (323 ocurrencies de les 414 possibles). Contràriament, el grup conformat pels informants de 50 a 64 anys usen més la variant sense el trasllat del clític (322 ocurrencies de les 414 possibles). Els grups d'edat situats al mig són els que presenten oscil·lació pel que fa a l'ús de les dues variants, amb un predomini de la variant sense l'ascens del clític:

Taula V

Grup d'edat	Nombre d'ocurrencies de la variant amb PC	Nombre d'ocurrencies de la variant sense PC	Nombre total d'ocurrencies
(19-34)	204	210	414
(35-49)	191	223	414

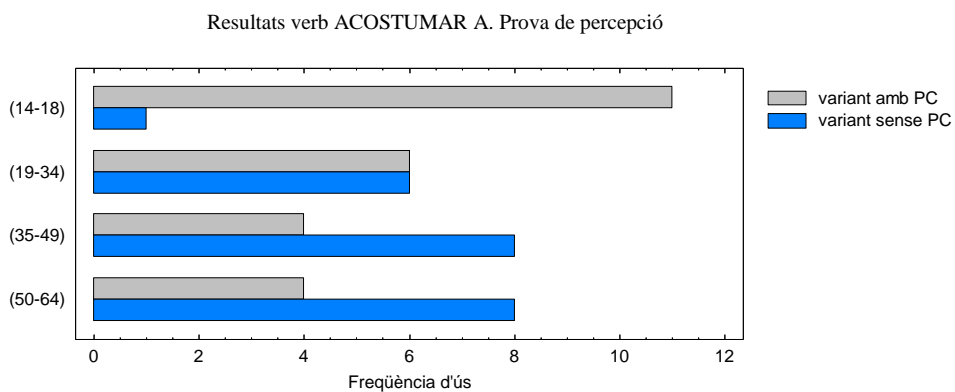
⁷⁷ En els processos de canvi en curs s'ha registrat sovint aquesta proporció (vegeu Carrera-Sabaté 2002: 141)

Aquesta tendència es palesa també en els resultats obtinguts en la prova de producció:

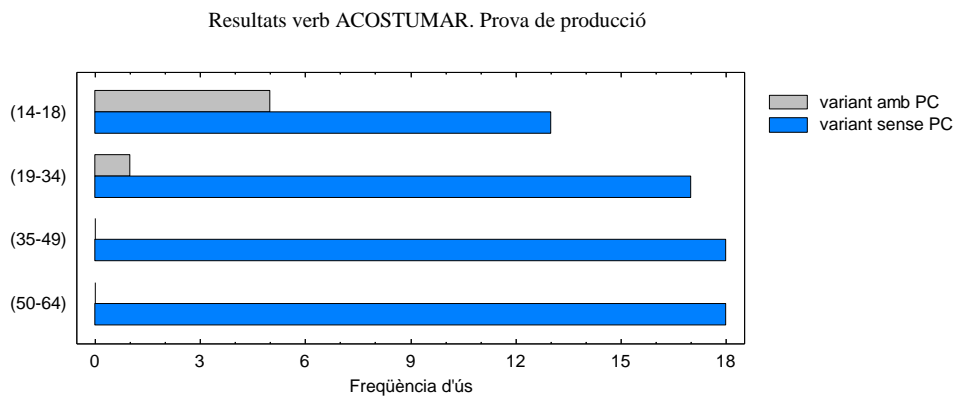

Gràfic 15

I si analitzem separatament el verb aspectual *acostumar a*:

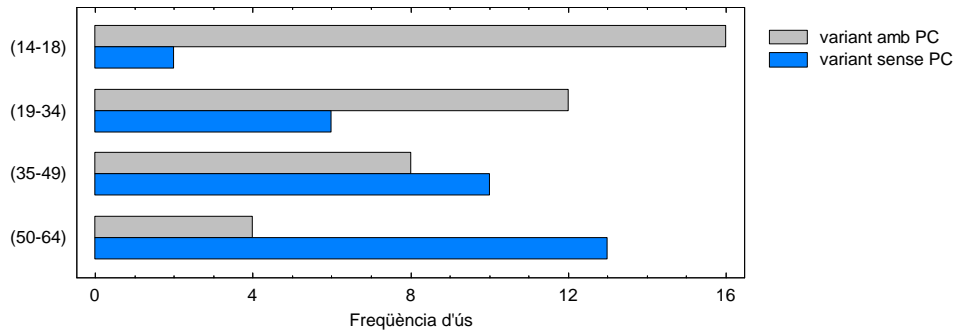

Gràfic 16

Gràfic 17

Resultats verb DESITJAR. Prova de percepció

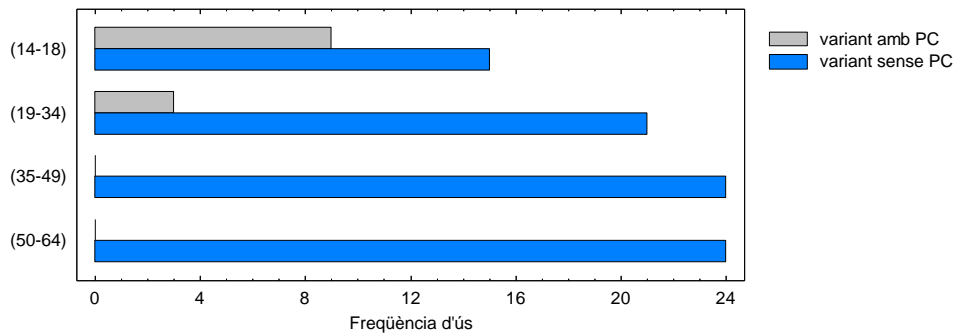

Gràfic 18

Tal com mostren els gràfic anteriors, els joves utilitzen més la variant amb la pujada del clíctic respecte els grups de més edat, entre els quals és més freqüent la variant sense el trasllat del clíctic.

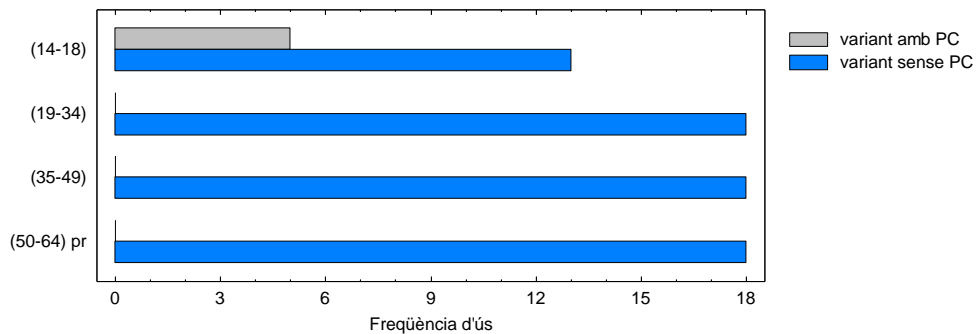
En els verbs que tenen un caràcter semimodal, també es pot constatar aquesta tendència:

Resultats verb DESITJAR. Prova de producció

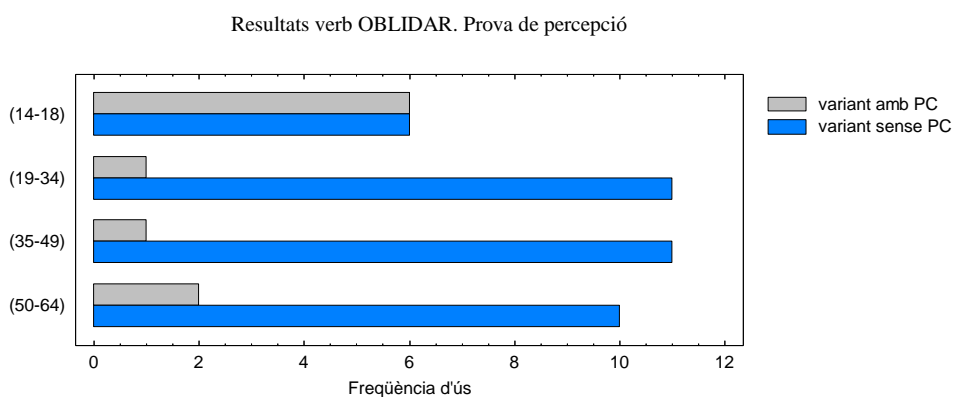
Gràfic 19

Resultats verb ESPERAR. Prova de producció

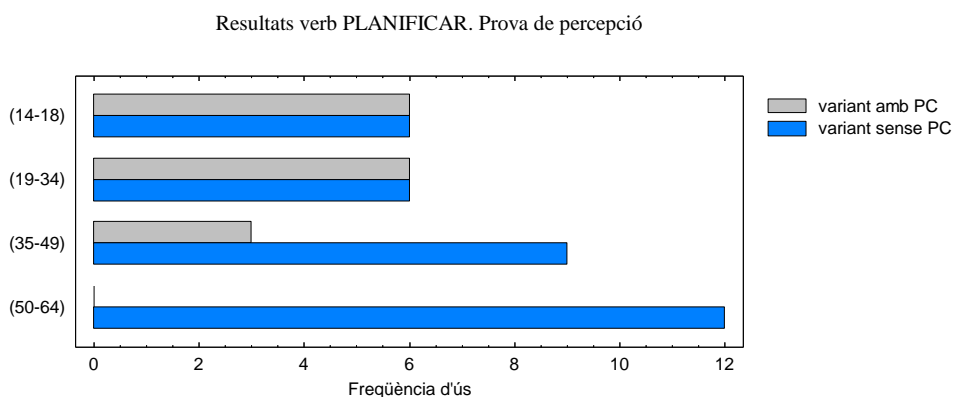

Gràfic 20

I, fins i tot, en aquells en què el verb no pertany a la classe denominada de reestructuració, són verbs del tipus *insistir*, *disposar-se*, *aprendre*, etc. Contràriament a l'ús que fa aquest grup d'edat de la variant amb la pujada del clíctic amb aquests verbs, els informants més grans (de 35 a 49 i de 50 a 64) utilitzen només la variant sense el trasllat del clíctic, tal com indiquen els gràfics següents:

Gràfic 21

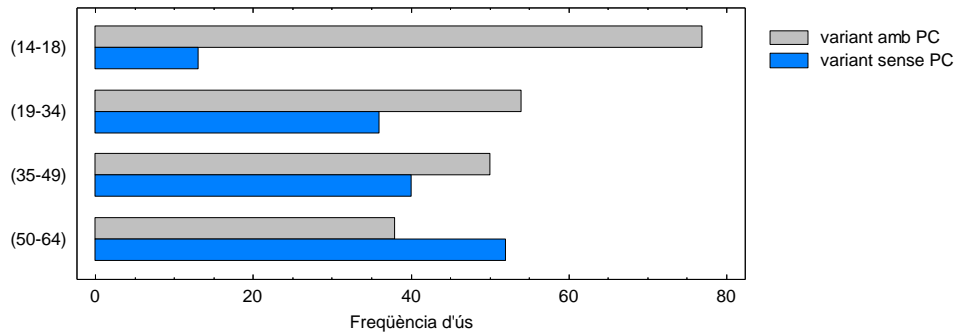

Gràfic 22

A continuació, mostrem els diferents verbs analitzats en tres grans grups segons la freqüència d'aparició de la variant amb l'ascens del clíctic (vegeu gràfics 23, 24 i 25):

- i) Verbs de reestructuració analitzats: *poder*, *voler*, *haver de*, *tendir a*, *acostumar a*, *anar a*, *pujar a* i *passar a*.

Resultats verbs de reestructuració. Prova de percepció

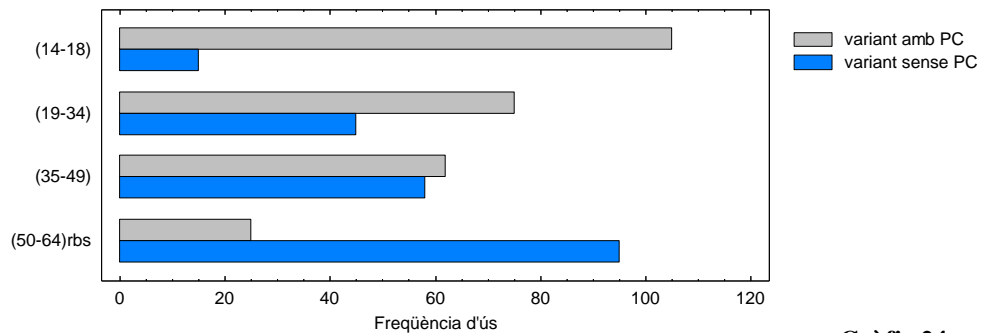
Gràfic 23

Taula VI

Taula de freqüències segons l'edat			
Edat	Variant amb PC	Variant sense PC	Total per Fila
(14-18)	77 21,39%	13 3,61%	90 25,00%
(19-34)	54 15,00%	36 10,00%	90 25,00%
(35-49)	50 13,89%	40 11,11%	90 25,00%
(50-64)	38 10,56%	52 14,44%	90 25,00%
Total per Columna	219 60,83%	141 39,17%	360 100,00%

ii) Verbs quasimodals: *desitjar, preferir, necessitar, esperar, intentar, procurar, saber i atrevir-se.*⁷⁸

Resultats verbs quasimodals. Prova de percepció

Gràfic 24

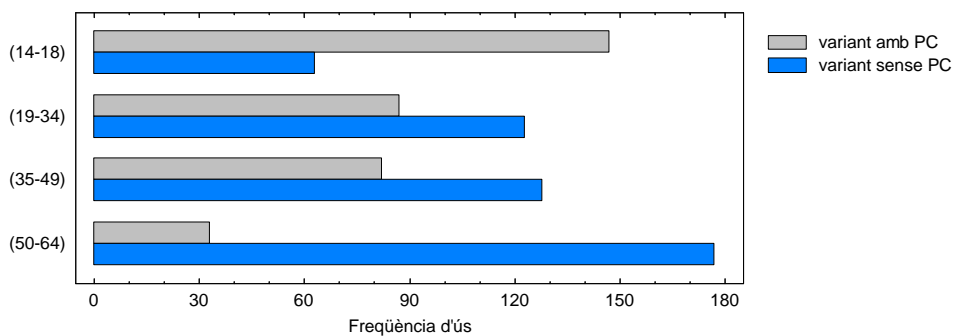
⁷⁸ Vegeu la nota 74.

Taula VII

Taula de freqüències segons l'edat			
Edat	Variant amb PC	Variant sense PC	Total per Fila
(14-18)	105 21,88%	15 3,13%	120 25,00%
(19-34)	75 15,63%	45 9,38%	120 25,00%
(35-49)	62 12,92%	58 12,08%	120 25,00%
(50-64)	25 5,21%	95 19,79%	120 25,00%
Total per Columna	267 55,63%	213 44,38%	480 100,00%

iii) Altres verbs: *disposar-se, descuidar-se, oblidar, aprendre, ensenyar, recomanar, triar, decidir, insistir, refusar, oferir, proposar, odiar, detestar, planificar, aconseguir i prometre.*

Resultats altres verbs. Prova de percepció

Gràfic 25

Taula VIII

Taula de freqüències segons l'edat			
Edat	Variant amb PC	Variant sense PC	Total per Fila
(14-18)	147 17,50%	63 7,50%	210 25,00%
(19-34)	87 10,36%	123 14,64%	210 25,00%
(35-49)	82 9,76%	128 15,24%	210 25,00%
(50-64)	33 3,93%	177 21,07%	210 25,00%
Total per Columna	349 41,55%	491 58,45%	840 100,00%

7.2 Conclusions

Els resultats anteriors palesen que l'edat i el caràcter funcional del verb són les dues variables que permeten caracteritzar el context d'aparició de la variant amb la pujada del clític. Ara bé, tal com hem indicat anteriorment, hi ha una sèrie de verbs que, tot i no pertànyer a la classe de reestructuració i tenir un ús més lèxic que funcional, poden desencadenar l'ascens del clític (vegeu gràfic 13)⁷⁹. El fet que la pujada del clític s'hagi estès a aquests verbs, ens du a formular la hipòtesi que es tracta d'un canvi lingüístic en curs impulsat pels més joves. Això explicaria la baixa freqüència d'ús (en alguns casos absència) de la variant amb el trasllat del clític d'aquests verbs entre els parlants més grans i l'oscil·lació entre els grups d'edat que conformen les franges del mig (vegeu gràfic 25).

Per tal de confirmar aquesta hipòtesi, caldria dur a terme un estudi en temps real, de manera que poguéssim enquestar novament els mateixos informants d'aquí un temps, a fi de comprovar si es tracta realment d'un canvi (i poder constatar en quin estadi es troba). Un dels problemes dels estudis en temps aparent, com el que hem dut a terme, és precisament que poden conduir a interpretacions errònies:

Las diferencias generacionales observadas pueden ser resultado de diferencias generacionales estables; es decir, se puede tratar de un caso de movilidad o cambio lingüístico a través de la vida de los individuos, quienes adoptan patrones diferentes de conducta lingüística según su edad.

Silva-Corvalán (2001: 245)

⁷⁹ Per a una anàlisi d'aquests verbs vegeu §6.

8. Conclusions

A partir de la nostra recerca, hem pogut comprovar amb dades empíriques pròpies que hi ha un gran nombre de verbs que, tot i no pertànyer als denominats verbs de reestructuració, presenten un comportament similar als d'aquesta classe, ja que poden desencadenar també la pujada del clític. Les dades recollides palesen que aquest grup no constitueix una classe homogènia. Atenent a aquest fet, creiem que es fa difícil afirmar que tots aquests verbs tenen un caràcter funcional, sobretot si considerem que hi ha una sèrie de verbs com ara *aprendre*, *insistir* i *planificar*, que tenen un caràcter més lèxic que no pas funcional, i que no troben una correspondència en els nuclis funcionals de la jerarquia postulada per Cinque (2006).

Tenint en compte els problemes que pot desencadenar una anàlisi com la de Cinque, postulem que els verbs que hem analitzat poden actuar com un verb auxiliar (si té lloc l'ascens del clític) o com un verb principal (si no es trasllada). Així, assumim que aquests verbs poden seleccionar tres estructures argumentals possibles: un SC de caràcter defectiu (93), que donaria compte dels casos en què es desencadena la pujada del clític (vegeu §6), un SC ple (94 i 95) i un SD (96):

(93) Hi prefereixo anar avui (C68a)	(95) Preferiria que vinguessis
(94) Prefereixo anar-hi avui (C68b)	(96) Prefereix el pa torrat

Els resultats obtinguts ens han permès corroborar també la nostra hipòtesi de partida: els adults tendeixen a emprar la variant sense el trasllat del clític (fins i tot amb els verbs *poder* i *voler*) i, en el cas dels verbs que no són pròpiament de reestructuració (*detestar*, *oblidar*), només utilitzen la variant sense l'ascens del clític; els joves, per contra, poden fer ús de la variant amb la pujada del clític tant en els verbs funcionals (modals, aspectuals i de moviment) com en els que tenen un caràcter més lèxic, com és el cas d'*insistir*, *descuidar-se*, *aprendre*, etc. Les dades recopilades evidencien que existeix una correlació entre la variable externa edat i la variable lingüística analitzada. Tal com hem assenyalat anteriorment, sembla que la distribució de la variable lingüística que hem obtingut a partir de les dades recollides indica que som davant d'un canvi lingüístic en curs, els impulsors del qual serien els parlants més joves (vegeu §7). Tanmateix, tal com ja hem indicat anteriorment, caldria ampliar la mostra per tal de confirmar-ho, ja que el fet que hi hagi variació no implica que sempre s'hagi d'acabar desencadenant un canvi.

En la nostra recerca hem pogut observar també que no només hi ha variabilitat entre els diferents parlants sinó que també hi ha en un mateix parlant, és a dir, que en alguns casos aquest pot utilitzar les dues variants possibles (amb o sense pujada del clíctic). Aquesta variació pot ser explicada seguint el plantejament de Kroch (1989), que considera que en aquests casos el parlant té gramàtiques separades (*competing grammars*). Una altra via d'anàlisi possible seria postular que el parlant té una única gramàtica i que, per tant, «it is the choice of lexical item that is the source of variation» (Adger i Smith 2005: 164). Aquesta tria pot estar condicionada per diversos factors, com ara facilitat de processament, aspectes de la relació entre parlant i oient, nocions d'identitat social, etc.⁸⁰

Tal com hem assenyalat anteriorment, s'haurà d'ampliar la mostra per tal de confirmar si la pujada del clíctic en verbs que no són pròpiament de reestructuració constitueix un canvi sintàctic en curs endegat pels parlants més joves i poder comprovar, així, si és general el comportament que hem observat en els informants adults. A banda, es podria examinar si aquest fenomen comporta diferències dialectals. Caldrà també, en un futur, recollir més dades a fi d'establir una comparativa amb altres llengües properes, com ara l'italià. D'aquesta manera podrem entendre millor un aspecte de la gramàtica de les llengües romàniques que ha fet omplir mars de tinta als lingüistes.

⁸⁰ Vegeu Adger i Smith (2005)

Referències bibliogràfiques

- ADGER, D. i SMITH, J. (2005) «Variation and the Minimalist Program», dins CORNIPS, L., CORRIGAN, K. (eds.) *Syntax and Variation: Reconciling the Biological and the Social*, Amsterdam: John Benjamins
- AISSEN, J., i PERLMUTTER, D.M. (1976) «Clause reduction in Spanish», dins H. THOMPSON, K. WHISTLER, V. EDGE, J. JAEGER, R. JAVKIN, M. PETRUCK, C. SMEALL, i R.D. Van VALIN Jr (eds.) *Proceedings of the Second Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society* (BLS 2), 1-30
- ALSINA, À. (2002) «L'infinitiu», dins J. SOLÀ, M.R. LLORET, J. MASCARÓ, M. PÉREZ SALDANYA (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona: Empúries, vol. II, 2389-2454
- ANAGNOSTOPOULOU, E i FOX, D. (2007) *Advanced Syntax*. Disponible a: http://ocw.mit.edu/courses/linguistics-and-philosophy/24-952-advanced-syntax-spring-2007/lecture-notes/barriers_part3.pdf
- ÁRMANN SIGURÐSSON, H. (2012). *Thoughts on Cartography and Universality*. Luigi Rizzi's 60th Birthday Celebration. Disponible a: <http://halldorsigurdsson.files.wordpress.com/2012/07/thoughts-on-cartography-and-universality-other-purposes.pdf>
- BALZA, I. (2012) «On the Functional vs. Lexical Nature of Restructuring Heads: Evidence for a Fine-Grained Classification of Restructuring Modals» *Bucharest Working Papers in Linguistics* Vol. 14 Issue 1, 71
- BELLETTI, A. (1999) «Italian/Romance Clitics: Structure and Derivation», dins H. van RIEMSDIJK (ed.) *Clitics in the Languages of Europe*, Berlin: Mouton De Gruyter, 543-579
- BELLETTI, A. (2004) «Introduction», dins A. BELLETTI (ed.) *Structures and Beyond*, Nova York: Oxford University Press, vol.3, 3-14
- BENINCÀ, P. (1986) «Punti di sintassi comparata dei dialetti italiani settentrionali», dins G.HOLTUS/K.RINGGER (cur.), *Raetia antiqua et moderna. W.Th.Elwert zum 80. Geburtstag*, 457-479
- BENINCÀ, P. (2006) «A detailed map of the left periphery of medieval Romance», dins R. ZANUTTINI i al. (curr.) *Negation, Tense and Clausal Architecture: Cross-linguistic Investigations*. Washington DC: Georgetown University Press, 53-86.
- BOBALJIK, J.D i THRÁINSSON, H. (1998) «Two Heads Aren't Always Better Than One» *Syntax* 1.1, 37-71

- BOECKX, C. i GALLEGO, Á. (2008) «Clitic Climbing by (long-distance) Agree»
Meeting Clitics Workshop on Explanatory Proposals of Clitics. Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 19-29
- BONET, S. i SOLÀ, J. (1986) *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana
- BORER, H. (1986) *The Syntax of pronominal clitics*. Orlando: Academic Press Borer
- BOSQUE, I., i GUTIERREZ-REXACH, J. (2009) *Fundamentos de sintaxis formal*, Madrid: Akal
- BURZIO, L. (1986) *Italian Syntax: A Government-Binding Approach*. Dordrecht: Reidel
- CARDINALETTI, A. (1999) «Pronouns in Germanic and Romance languages: An overview», dins H. Van RIEMSDIJK (ed). *Clitics in the Languages of Europe*, Berlin: Mouton de Gruyter, 33-82
- CARDINALETTI, A. (2014) «Locality in restructuring». dins E. OLADE, M.T. GUASTI, i I. ROBERTS (eds.) *Locality*, Oxford: Oxford University Press
- CARDINALETTI, A., i SHLONSKY, U. (2004) «Clitic Positions and Restructuring in Italian». *Linguistic Inquiry*, 35: 4, 519-557
- CARDINALETTI, A., i STARKE, L. (1999) «The Phonology and Syntax of Preverbal and Postverbal Subject Clitics in Northern Italian Dialects». *Linguistic Inquiry* 39:5, 523-563
- CARDINALETTI, A., i ROBERTS, I. (2002) «Clause structure and X-second», dins G. CINQUE, *Functional Structure in DP and IP. The Cartography of Syntactic Structures*. Oxford: Oxford University Press, vol. I, 123-166
- CARRERA-SABATÉ, J. (2002) *Escola catalana i variació fonètica. Una evolució del vocalisme àton a Alguaire i a Lleida*. Lleida: Pagès Editors
- CATTANEO, A. (2009) *It Is All About Clitics: The Case of a Northern Italian Dialect Like Bellinzonese*, Ph.D. dissertation, New York University
- CHESIRE, J. (1999) «Spoken standard English», dins A.R. BEX i R.J. WATTS (eds.) *Standard English: the current debates*, Londres: Routledge, 129-148
- CHOMSKY, N. (1986a) *Barriers*. Cambridge: M.I.T. Press
- CHOMSKY, N. (1986b) *Knowledge of Language*. Nova York: Praeger
- CHOSMKY, N. (1995) *The Minimalist Program*. Cambridge: The MIT Press
- CHOMSKY, N. (2000) «Minimalist Inquiries», dins R. MARTIN, D. MICHAELS i J. URIAGEREKA, (eds.). *Step by Step*. Cambridge: MIT Press, 89-155
- CHOMSKY, N. (2001) «Derivation by Phase», dins KENSTOWICZ, M. (ed.). *Ken Hale: A Life in Language*. Cambridge: MIT Press, Mass, 1-52
- CHOMSKY, N. (2005) *On Phases*. Ms.: MIT.

- CHOMSKY, N. (2007) «Approaching UG from below», dins U. SAUERLAND i H-M. GÄRTNER (eds.), *Interfaces + Recursion = Language? Chomsky's minimalism and the view from syntax-semantics*, Berlin: Mouton de Gruyter, 1-30
- CINQUE, G. (1999) *Adverbs and Functional Heads. A Cross-linguistic Perspective*, Nova York: Oxford University Press
- CINQUE, G. (2001) «Restructuring and the Order of Aspectual and Root Modal Heads», dins G. CINQUE i G. SALVI (eds.), *Current studies in Italian syntax. Essays offered to Lorenzo Renzi*. Amsterdam: North Holland, 137–155
- CINQUE, G. (2002) «A Note on Restructuring and Quantifier Climbing in French». *Linguistic Inquiry*, 33: 617-636
- CINQUE, G. (2003) «The Interaction of Passive, Causative, and "Restructuring" in Romance», dins C. TORTORA, *The Syntax of Italian Dialects*, Nova York: Oxford University Press
- CINQUE, G. (2004) «Restructuring and Functional Structure» dins A. BELLETTI, *Structures and Beyond. The Cartography of Syntactic Structures*, Nova York: Oxford University Press, vol. III, 132-191
- CINQUE, G. (2006) *Restructuring and functional heads*. Oxford/Nova York: Oxford University Press
- CINQUE, G i RIZZI, L. (2008) «The cartography of syntactic structures». *Working Papers on Language and Cognition*, 2, 43-59
- CINQUE, G., i RIZZI, L. (2010) *Mapping spatial PPs*. Oxford/Nova York: Oxford University Press
- CORNIPS, L. i CORRIGAN, K. P. (2005) «Toward an integrated approach to syntactic variation: a retrospective and prospective synopsis», dins L. CORNIPS i K. P. CORRIGAN (eds.) *Syntax and Variation. Reconciling the Biological with the Social*, Amsterdam/Filadèlfia: John Benjamins, 1-27
- CYRINO, S. (2008) «The loss of clitic climbing in Brazilian Portuguese revisited». Paper presented at the Romance Linguistics Day, University of Zurich. Disponible a: <http://conf.ling.cornell.edu/DiGSX/abstracts/Cyrino.pdf>
- DAVIES, M. (1995) «Analyzing syntactic variation with computer-based corpora the case of modern Spanish clitic climbing». *Hispania-A Journal Devoted to the Teaching of Spanish and Portuguese* 78:2, 370-380
- DI SCIULLO, A.M i WILLIAMS, E. (1987) *On the Definition of Word*, MIT Press, Cambridge MA
- ETXEPARE, R. (2014) «Convergent evidence in the analysis of micro-syntactic variation», *Tools to Approach Linguistic Variation*, Universitat Autònoma de Barcelona, 20 de juny.

- EVERS, A. (1975) «The Guillotine Principle», dins A. KRAAK (ed.) *Linguistics in the Netherlands 1972-1973*, 147. Amsterdam: Von Gorcu
- GERRITSEIN, M., i STEIN, D. (1992) «On internal and external in syntactic change» dins M. GERRITSEIN i D. STEIN (eds.) *Internal and external factors in syntactic change*. Berlin: Mouton De Gruyter
- GERVAIN, J., i ZEMPLÉN, G. (2005) «Focus raising: A paradigmatic exemple of treatment of syntactic variation» dins L. CORNIPS i K. P. CORRIGAN (eds.) *Syntax and Variation. Reconciling the Biological with the Social*, Amsterdam/Filadèlfia: John Benjamins, 123-148
- GONZÁLEZ LÓPEZ, V. (2008) *Spanish Clitic Climbing*. The Pennsylvania State University, Tesi doctoral
- GRANO, T. (2012) *Control and Restructuring at the Syntax-Semantics Interface*, PhD dissertation, University of Chicago
- GUASTI, M.T. (1997) «Romance causative», dins L. HAEGEMAN, (ed.), *The New Comparative Syntax*, Londres: Longman Linguistics Library, 124-144
- HAEGEMAN, L. i RIEMSDIJK, H. van (1986) «Verb projection raising, scope, and the typology of rules affecting verbs», *Linguistic Inquiry*, 17, 417-466
- HERNANZ, M., i RIGAU, G. (1984) «Auxiliaritat i reestructuració», *Els Marges*, 31, 29-51
- JAEGGLI, O. (1982) *Topics in Romance Syntax*. Dordrecht Holland: Foris Publications
- JANSON, T. (1983) «Sound Change in Perception and Production» *Language*, 59, 18-34
- KAYNE, R. (1989) «Null Subjects and Clitic Climbing», dins O. JAEGGLI; K. J. SAFIR, (eds.) *The Null Subject Parameter*, Dordrecht: Kluwer, 239-261
- KAYNE, R. (1991) «Romance Clitics, Verb Movement, and PRO» *Linguistic Inquiry*, 22: 4, 647-686
- KAYNE, R. (1994) *The Antisymmetry of the syntax*. Cambridge: The MIT Press
- KIRKHAM, S. i MOORE, E. (2013) «Adolescence», dins J.K. CHAMBERS i N. SCHILLING (eds.) *The Handbook of Language Variation and Change*. Oxford: Wiley-Blackwell, 277-296.
- KRATZER, A. (1994) «On External Arguments», dins E. BENEDICTO i J. RUNNER (eds.): *Functional Projections*. Amherst: GSLA, 103-130
- KROCH, A. (1989) «Reflexes of Grammar in Patterns of Language Change» *Language Variation and Change* 1, 199-244

- LABOV, W. (1972) *Sociolinguistic Patterns*. Filadèlfia: University of Pennsylvania Press
- LABOV, W. (1994) *Principles of linguistic change. Vol.1: Internal factors*. Oxford: Blackwell
- LAVANDERA, B. (1978) «Where does the sociolinguistic variable stop?» *Language in Society* 7, 171-82
- LEDGEWAY, A. (2000) *A comparative syntax of the dialects of southern Italy: a minimalist approach*. Oxford: Blackwell
- LLINÀS, M. (1990-1991) «Verbs de reestructuració o verbs de no-reestructuració» *Llengua & Literatura*, Barcelona, 4, 265-276
- LO CASCIO, V. (1970) *Strutture Pronominali e Verbalì Italiane*, Bologna: Zanichelli Editore
- MACKAY, D.G., ALLPORT, A., PRINZ, W., i SCHEERER, E. (1987) «Relationships and modules within language perception and production: An introduction», dins A ALLPORT; D.G. MACKAY, W. PRINZ, E. SCHEERER (eds.) *Language perception and production*, Londres: Academic Press, 1-15
- MANZINI, M.R. (1983) *Restructuring and reanalysis*. Cambridge: The MIT Press.
- MILROY, L. (1980) *Language and social networks*. Londres/Baltimore: Basil Blackwell; University Park Press
- MONACHESI, P. (1997) «The Morphosyntax of Romanian Cliticization» *Language and Computers*, 25, 99-118.
- MONACHESI, P. (1998) «Italian restructuring verbs: a lexical analysis», dins E. HINRICHS, A. KATHOL i T. NAKAZAWA (eds.), *Complex predicates in Nonderivational Syntax, Syntax and Semantics 30*, Nova York: Academic Press, 313-368
- MONACHESI, P. (1999) «A lexical analysis of Italian clitics», dins R. DELMONTE (ed.), *Proceedings of VEXTAL '99 (Venezia per il Trattamento Automatico delle Lingue*. Venècia: Venice University Press, 57-65
- MOSCATI, V. (2007) «LF-Negation Raising in Double Modal constructions», dins A. BISETTO i F.E. BARBIERI (eds.), *Proceedings of XXXIII Incontro di Grammatica Generativa*, Bolònia, Itàlia
- MYHILL, J. (1988) «The Grammaticalization of Auxiliaries: Spanish Clitic Climbing» *Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 352-363
- NAPOLI, D. J. (1981) «Semantic Interpretation vs. Lexical Governance: Clitic Climbing in Italian» *Language*, 57, 841-87

- NISHIDA, Ch. (2012) «Restructuring and Clitic Climbing in Romance: A Categorical Grammar Analysis», dins A. ALEXIADOU, T. KISS i G. MUELLER (eds.), *Local Modelling for Non-local Problems in Syntax*, Berlin: de Gruyter, 371-400
- PICALLO, C. (1985) *Opaque domains*. Ph.D. diss., CUNY.
- PICALLO, C. (1990) «Modal verbs in Catalan» *Natural Language & Linguistic Theory*. Kluwer Academic Publishers, 8: 2, 284-312
- PICALLO, C. (1991) *Funcions dobles: tres estudis de sintaxi catalana*, Universitat Autònoma de Barcelona, Tesi doctoral
- PINEDA, A. (2014) *Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en llengües romàniques i basc*, Universitat Autònoma de Barcelona, Tesi doctoral
- POLLOCK, J-Y. (1989) «Verb Movement, Universal Grammar, and the Structure of IP» *Linguistic Inquiry* 20, 365-424
- POLLOCK, J-Y. (1997) «Notes on clause structure», dins L. HAEGEMAN (ed.) *Elements of Grammar*, Dordrecht: Kluwer, 237 – 279
- QUICOLI, C. (1976) «Conditions on clitic movement in Portuguese» *Linguistic Analysis* 2, 199 – 224
- RAPOSO, E. P. i URIAGEREKA, J. (2005) «Clitic Placement in Western Iberian: A Minimalist View», dins G. CINQUE i R. S. KAYNE (eds.) *The Oxford Handbook of Comparative Syntax*, Oxford: Oxford University Press, 639-697
- RIGAU, G. (1987) «Strong Pronouns», *Linguistic Inquiry*, 19:3, 301-311
- RIGAU, G. (1994) «Les propietats dels verbs pronominals» *Els Marges*, 50, 29-40
- RIGAU, G. (2005) «Estudi microsintàctic del verb caldre en el català antic i en l'actual» *Caplletra* 38, 241-25
- RIVERO, M.L (1986) «Parameters in the typology of clitics in Romance and Old Spanish,» *Language* 62, 774-807.
- RIZZI, L. (1976) «Ristrutturazione» *Rivista di grammatica generativa*, 1.1, 1-54
- RIZZI, L. (1978) «A Restructuring Rule in Italian Syntax», dins KEYSER (ed.) *Recent Transformational Studies in European Languages*, Cambridge: MIT Press, 113-158
- RIZZI, L. (1982) *Issues in Italian Syntax*. Dordrecht: Foris
- ROBERTS, I. (1993) *Verbs and Diachronic Syntax*. Dordrecht: Kluwer
- ROBERTS, I. (1997) «Restructuring, Head Movement, and Locality». *Linguistic Inquiry*, 28, 423-460.

- ROBERTS, I. (2010) *Agreement and head movement: Clitics, incorporation, and defective goals*. (Linguistic Inquiry Monographs 59). Cambridge, MA: MIT Press
- ROCHETTE, A. (1988) *Semantic and Syntactic Aspects of Romance Sentential complementation*. PhD dissertation, MIT.
- ROCHETTE, A. (1990) «On the restructuring classes of verbs in Romance», dins A.M DI SCIULLO i A. ROCHETTE (eds.) *Binding in Romance: Essays in honour of J.McA'Nulty*,. Ottawa: Canadian Linguistic Association, 96–128
- ROORYCK, J. (1994) «Against optional movement for clitic climbing», dins M. L. MAZZOLA (ed.), *Issues and Theory in Romance Linguistics*. Washington: Georgetown University Press, 417-443
- ROSEN, S. T. (1991) «Restructuring verbs are light verbs», dins A. HALPERN (ed.) *The Proceedings of the Ninth West Coast Conference on Formal Linguistics*, Stanford: CLSI, 477-492.
- ROUVERET, A. (1999) «Clitics, Subjects and Tense in European Portuguese», dins H. van RIEMSDIJK (ed.) *Clitics in the Languages of Europe*. Berlin: Mouton de Gruyter. 639-677
- SANKOFF, D.; LABERGE, S. (1978) «The linguistic market and the statistical explanation of variability», dins D. SANKOFF (ed.), *Linguistic Variation: Models and Methods*, Nova York: Academic Press, 239-250
- SANKOFF, G. (1973) «Above and beyond phonology in variable rules», dins Ch. JAMES, N. BAILEY i R. SHUY (eds.), *New ways of analyzing variation in English*, Washington: Georgetown University Press, 44-61
- SIGURÐSSON, H. Á. (2012) «Thoughts on cartography and universality». Luigi Rizzi's 60th Birthday Celebration. Disponible a:
<http://halldorsigurdsson.files.wordpress.com/2012/07/thoughts-on-cartography-and-universality-other-purposes.pdf>
- SILVA-CORVALÁN, C. (1988) *Sociolingüística: Teoría y Análisis*. Madrid: Alhambra Universidad
- SILVA-CORVALÁN, C. (2001) *Sociolingüística y pragmática del español*. Washington, D.C.: Georgetown University Press
- SOLÀ PUJOLS, J. (2002) «Clitic climbing and Null Subject Languages» *Catalan Journal of Linguistics* 1: 225-255
- SORNICOLA, R. (1997) «Campania», dins M. MAIDEN, M. PARRY (eds.), *The Dialects of Italy*, Londres: Routledge, 330-337
- SPORTICHE, D. (1995) «Clitic constructions», dins J. ROORYCK i L. ZARING, (eds.), *Phrase Structure and the Lexicon*, Dordrecht: Kluwer, 213-276.
- STROZER, J.R. (1976) *Clitics in Spanish*, UCLA, Los Angeles, Calif, Ph.D. Dissertation,

- TAGLIAMONTE, S. A. (2012) *Variationist Sociolinguistics: Change, Observation, Interpretation*. Malden/Oxford: Wiley-Blackwell
- THOMASON, S.G. i KAUFMAN, T. (1989) *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press
- TODOLÍ, J. (2002) «Els pronoms», dins J. SOLÀ, M.R. LLORET, J. MASCARÓ, M. PÉREZ SALDANYA (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona: Empúries, vol. II, 1395-1401
- TURELL, M.T. (2003) «El temps aparent i el temps real en estudis de variació i canvi lingüístic» *Noves SL. Revista de Sociolingüística*. Disponible a: <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm03tardor/docs/turell.pdf>
- URIAGEREKA, J. (1995) «Aspects of the Syntax of Clitic Placement in Western Romance» *Linguistic Inquiry* 26: 1, 79-123
- VILLALBA, X. (1994a) «Clitic climbing in causative constructions» *Catalan Working Papers in Linguistics*. Bellaterra, 3, 2, 123-152
- VILLALBA, X. (1994b) *Minimal Case Constructions. The Distribution of Pronominal Clitics in Romance Causative Constructions*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona
- WEINRICH, U., LABOV, W., i HERZOG, M. (1968) «Empirical Foundations for a Theory of Language Change», dins W.P. LEHMANN i M. YAKOV (eds.), *Directions for Historical Linguistics*. Austin/Londres: University of Texas Press, 95-188
- WURMBRAND, S. (1998) «Deconstructing restructuring», dins P. SAUZET (ed.) *Document de travail langues et grammaire 7: Langues et grammaire III - syntaxe; Communications présentées aux Colloques Langues et Grammaire III*, 195-215
- WURMBRAND, S. (2001) *Infinitives. Restructuring and clause structure*. Berlin: Mouton de Gruyter
- WURMBRAND, S. (2004) «Two types of restructuring—Lexical vs. functional». *Lingua* 114:8, 991-1014
- WURMBRAND, S. (2005) «Verb clusters, verb raising, and restructuring», dins M. EVERAERT i H. van RIEMSDIJK (eds.) *The Blackwell Companion to Syntax*, Oxford: Blackwell, 227-341.
- ZAGONA, K. (1982) *Government and Proper Government of Verbal Projections*. Ph.D. Dissertation, University of Washington, Seattle
- ZUBIZARRETA, M.L. (1982) *On the Relationship of the Lexicon to Syntax*. Doctoral Dissertation, MIT

10. ANNEXOS

ANNEX 1. Prova de producció

No incloem el model del test de percepció perquè els ítems que el conformen corresponen als utilitzats en la prova de producció. Assenyalem en negreta les oracions que també apareixen en el test de percepció.

Frase portadora:

1. La Maria menja la paella de l'àvia
La Maria la menja

Distractors:

2. Els Beatles van anar a l'Índia
Van anar-hi / Hi van anar
3. L'any passat va sortir molta gent al Carnaval de Vilanova
Va sortir-hi molta gent / Hi va sortir molta gent
4. A l'estiu farem submarinisme al Garraf
A l'estiu en farem al Garraf
5. Shakespeare va escriure Hamlet
Shakespeare va escriure'l/-la / El/la va escriure
6. La Núria menja crispetes sempre que va al cinema
La Núria en menja
7. El Barça ha fet un homenatge al Tito Vilanova
Li ha fet un homenatge
8. L'Atlético i el Reial Madrid jugaran la final de la Champions
La jugaran
9. Regalarem flors als policies
Els en regalarem
10. Cantarem les cançons d'aquell musical
Les cantarem
11. L'àvia veu la Riera al migdia
La veu al migdia
12. El Xavier toca la guitarra
El Xavier la toca
13. Assistirem al concert
Hi assistirem
14. El jutge decidirà què fer amb l'acusat
Ho decidirà
15. Els policies no van arrestar aquells estudiants
Els policies no els van arrestar / No van arrestar-los
16. El professor reparteix els exàmens
El professor els reparteix
17. Els amics juguen al Trivial
Els amics hi juguen
18. El músic prepara les partitures

Les prepara

19. L'àvia estudia anglès
L'àvia n'estudia
20. Els estudiants demanen més ajudes
Els estudiants en demanen més
21. El jutge arriba als jutjats
El jutge hi arriba
22. La mare castiga el fill
La mare el castiga
23. Els estudiants llegeixen l'obra de Shakespeare
Els estudiants la llegeixen
24. El professor corregeix el treball sobre retòrica
El professor el corregeix
25. Els amics miren la final de la Champions
Els amics la miren
26. El Pol fa ganyotes
El Pol en fa
27. El Barça guanyarà la lliga
El Barça la guanyarà
28. La seva mare viu a Roma
La seva mare hi viu
29. La pastissera farà la mona de xocolata blanca
La pastissera la farà de xocolata blanca
30. La Judit celebra el Carnaval
La Judit el celebra
31. Els alumnes aniran a l'homenatge
Els alumnes hi aniran
32. Els Beatles van tocar a Roma
Els Beatles van tocar-hi / Hi van tocar
33. EL Pol fa equacions
El Pol en fa
34. El Marc camina pel bosc
El Marc hi camina
35. La Maria canta la Traviata
La Maria la canta
36. L'àvia va al cinema
L'àvia hi va
37. L'Estel·la celebra la diada
L'Estel·la la celebra
38. Hi ha cua per anar al lavabo
Hi ha cua per anar-hi
39. Els nens canten nadales
Els nens en canten

Verbs per analitzar

Voler

40. L'ajuntament vol proposar la millor alternativa
a) La vol proposar b) Vol proposar-la
41. La pastissera vol fer més mones

- a) **En vol fer més b) Vol fer-ne més**
- 42. **El Pau vol anar a Sitges**
 - a) **Vol anar-hi b) Hi vol anar**
- 43. **Els nens volen explicar això als pares**
 - a) **Els nens els hi/els ho volen explicar b) Els nens volen explica[lzi]/[lzu]**

Detestar:

- 44. **Detesto anar al cinema amb ell**
 - a) **Detesto anar-hi amb ell b) Hi detesto anar amb ell**
- 45. **Detesto fer aquest treball**
 - a) **Detesto fer-lo b) El detesto fer**
- 46. Detesto fer ganyotes
 - a) **Detesto fer-ne b) En detesto fer**
- 47. **Detesto dir això al Lluís**
 - a) **Detesto dir-li això b) Li detesto dir això**

Decidir

- 48. **El Pau va decidir anar al carnaval**
 - a) **Va decidir anar-hi b) Hi va decidir anar**
- 49. **Vam decidir fer aquest homenatge**
 - a) **Vam decidir fer-lo b) El vam decidir fer**
- 50. **Va decidir fer regals**
 - a) **Va decidir fer-ne b) En va decidir fer**
- 51. Vaig decidir dir que vindries al Joan
 - a) **Vaig decidir dir-l'hi/dir-li-ho b) L'hi/li ho vaig decidir dir**

Prometre

- 52. **Prometo fer l'examen demà**
 - a) **Prometo fer-lo demà b) El prometo fer demà**
- 53. Prometo fer això demà
 - a) **Prometo fer-ho demà b) Ho prometo fer demà**
- 54. Vaig prometre fer propaganda de l'acte
 - a) **Vaig prometre fer-ne b) En vaig prometre fer**
- 55. **Va prometre anar amb tu al concert**
 - a) **Va prometre anar-hi amb tu b) Hi va prometre anar amb tu**
- 56. Prometo ensenyar els resultats al jutge
 - a) **Prometo ensenyar-li els resultats b) Li prometo ensenyar els resultats**
- 57. Prometo ensenyar (a tu) les fotografies
 - a) **Prometo ensenyar-te-les b) Te les prometo ensenyar**

Poder

- 58. Qualsevol partit pot guanyar les eleccions
 - a) **Les pot guanyar b) Pot guanyar-les**
- 59. **Tu pots dir (a mi) qui vindrà?**
 - a) **M'ho pots dir? b) Pots dir-m'ho?**
- 60. **El nen ja pot anar sol al lavabo**
 - a) **Ja hi pot anar sol b) Ja pot anar-hi sol**

Odiar

61. **Odio anar a l'empresa** cada matí
a) **Odio anar-hi** cada matí b) **Hi odio anar** cada matí
62. **Odio fer els deures**
a) **Odio fer-los** b) **Els odio fer**
63. Odio fer pastissos cada diumenge
a) **Odio fer-ne** b) **N'odio fer**
64. Odio dir això al Lluís
a) **Odio dir-li** això b) **Li odio dir** això

Venir a

65. Ells _____ han vingut a avisar (**a tu**)
a) **Han vingut a avisar-te** b) **T'han vingut a avisar**
66. La policia ha vingut a buscar el sospitós
a) **Ha vingut a buscar-lo** b) **L'ha vingut a buscar**
67. **El Paul McCartney vindrà a cantar una cançó (a tu)**
a) **Vindrà a cantar-te una cançó** b) **Et vindrà cantar una cançó**

Preferir

68. Prefereixo cantar aquesta cançó
a) **La prefereixo cantar** b) **Prefereixo cantar-la**
69. **Prefereixo anar a comprar avui**
a) **Hi prefereixo anar avui** b) **Prefereixo anar-hi avui**
70. **Prefereixo dir a la Maria que no vindré**
a) **L'hi/ li ho prefereixo dir** b) **Prefereixo dir-l'hi/ dir-li-ho**

Intentar

71. **Intentaré escriure un mail al jutge**
a) **Li intentaré escriure un mail** b) **Intentaré escriure-li un mail**
72. Intenta avisar el professor
a) **Intentaré avisar-lo** b) **L'intentaré avisar**
73. Intentaré dir això al Miquel
a) **Intentaré dir-li això** b) **Li intentaré dir això**
74. **Intenta tocar aquesta cançó amb els ulls tancats**
a) **Intenta-la tocar amb els ulls tancats** b) **Intenta tocar-la amb els ulls tancats**
75. **He intentat fer les targetes del teu aniversari**
a) **Les he intentades fer** b) **He intentat fer-les** c) **Les he intentat fer**
76. **Intentaré anar a la festa**
a) **Intentaré anar-hi** b) **Hi intentaré anar**

Oblidar

77. **He oblidat fer el sopar**
a) **He oblidat fer-lo** b) **L'he oblidat fer**
78. **He oblidat escriure les cartes**
a) **He oblidat escriure-les** b) **Les he oblidat escriure** c) **Les he oblidades escriure**

Refusar

79. **EL Pol ha refusat participar en aquest acte**
a) **Ha refusat participar-hi b) Hi ha refusat participar**
80. Els alumnes han refusat fer aquest exercici
a) **Han refusat fer-lo b) L'han refusat fer**

Planificar

81. **Han planificat fer dos viatges**
a) **Han planificat fer-ne dos b) N'han planificat fer dos**
82. **Hem planificat celebrar els aniversaris dels amics**
a) **Hem planificat celebrar-los b) Els hem planificat celebrar**

Oferir

83. **Ofereixen donar el tant per cent corresponent**
a) **L'ofereixen donar b) Ofereixen donar-lo**
84. **Ofereixen reduir les despeses**
a) **Ofereixen reduir-les b) Les ofereixen reduir**

Desitjar

85. Desitjo cantar aquesta cançó
a) **Desitjo cantar-la b) La desitjo cantar**
86. **Desitjava guanyar aquest premi**
a) **Desitjava guanyar-lo b) El desitjava guanyar**
87. **Desitjava anar a Itàlia**
a) **Desitjava anar-hi b) Hi desitjava anar**
88. **Sempre ha desitjat tenir totes les teves novel·les**
a) **Sempre les ha desitjades tenir b) Sempre les ha desitjat tenir**
c) **Sempre ha desitjat tenir-les**

Proposar

89. **El director ha proposat celebrar les diades**
a) **El director ha proposat celebrar-les b) Les ha proposat celebrar c) Les ha proposades celebrar**
90. **El grup d'estudiants va proposar anar a Roma**
a) **Va proposar anar-hi b) Hi va proposar anar**
91. El president va proposar fer aquesta llei
a) **Va proposar fer-la b) La va proposar fer**

Tendir a

92. La Laia tendeix a dir això
a) **La Laia tendeix a dir-ho b) Ho tendeix a dir**
93. Els seus pares tendeixen a participar al Carnaval
a) **Tendeixen a participar-hi b) Hi tendeixen a participar**
94. **La Mar tendeix a anar a Barcelona cada dia**
a) **Tendeix a anar-hi cada dia b) Hi tendeix a anar cada dia**
95. **El nen tendeix a dir mentides a la mare**

- a) **Tendeix a dir-li mentides** b) **Li tendeix a dir mentides**
96. La Maria tendeix a escriure poemes
a) **Tendeix a escriure'n** b) **En tendeix a escriure**

Saber

97. Sabré fer això demà
a) **Sabré fer-ho** b) **Ho sabré fer**
98. **Sabia cantar aquesta cançó**
a) **Sabia cantar-la** b) **La sabia cantar**
99. **Sabia anar fins al cim**
a) **Hi sabia anar** b) **Sabia anar-hi**
100. Algun dia sabré fer bones novel·les
a) **Sabré fer-ne** b) **En sabré fer**

Atrevir-se

101. **El Marc s'atreveix a anar al bosc**
a) **S'hi atreveix a anar** b) **S'atreveix a anar-hi**
102. L'àvia s'atrevia a cantar cada any totes les nades
a) ***L'àvia se les atrevia a cantar** b) **L'àvia s'atrevia a cantar-les**

Aprendre

103. Els alumnes aprenen a fer equacions de segon grau
a) **Els alumnes n'aprenen a fer** b) **Aprenen a fer-ne /**
104. **Els estudiants han après a fer aquestes operacions**
a) **Els estudiants les han apreses** b) **Els estudiants les han après a fer**
c) **Els estudiants han après a fer-les**
105. **La Maria aprèn a cantar la Traviata**
a) **La Maria l'aprèn a cantar** b) **La Maria aprèn a cantar-la**
106. **El nen aprèn a anar sol al lavabo**
a) **El nen aprèn a anar-hi sol** b) **El nen hi aprèn a anar sol**

Ensenyar

107. **El professor ha ensenyat a fer aquestes equacions als de segon**
a) **Les ha ensenyat a fer als de segon** b) **Les ha ensenyades a fer als de segon** c) **Ha ensenyat a fer-les als de segon**
108. **El Pau ensenya als amics a jugar al Monopoli**
a) **El Pau els hi ensenya a jugar** b) **El Pau els ensenya a jugar-hi**

Disposar-se

109. **Els universitaris es disposen a anar a la manifestació**
a) **Els universitaris s'hi disposen a anar** b) **Els universitaris es disposen a anar-hi**

Descuidar-se

110. La Joana s'ha descuidat de felicitar la Maria pel seu aniversari
a) ***La Joana se l'ha descuidat de felicitar** b) **La Joan s'ha descuidat de felicitar-la**

111. **El Pol s'ha descuidat d'anar al supermercat**
 a) El Pol s'hi ha descuidat d'anar b) En Pol s'ha descuidat d'anar-hi
112. **El client s'ha descuidat de dur diners**
 a) El client se n'ha descuidat de dur b) El client s'ha descuidat de dur-ne

Recomanar

113. **Els professors recomanen fer primer l'examen**
 a) Els professors el recomanen fer primer b) Els professors recomanen fer-lo primer
114. **Recomanen fer dues vegades a la setmana esport**
 a) **Recomanen fer-ne dues vegades a la setmana** b) En recomanen fer dues vegades a la setmana
115. **La Marina recomana anar a la platja del far**
 a) La Marina hi recomana anar b) La Marina recomana anar-hi

Triar

116. **Els teus amics han triat jugar al Monopoli**
 a) Els teus amics hi han triat jugar b) Els teus amics han triat jugar-hi
117. **Els alumnes han triat fer abans l'examen**
 a) L'han triat fer abans b) Han triat fer-lo abans

Aconseguir

118. **Algun dia aconseguiré dir a la Maria que me'n vaig**
 a) Algun dia l'hi/li ho aconseguiré dir b) Algun dia aconseguiré dir-l'hi/li-ho
119. **He aconseguit fer les entrevistes**
 a) Les he aconseguides fer b) Les he aconseguit fer c) He aconseguit fer-les

Necessitar

120. **Necessita aprendre les taules de multiplicar**
 a) Les necessita aprendre b) Necessita aprendre-les
121. **Necessita aprendre anglès**
 a) En necessita aprendre b) Necessita aprendre'n/
122. **Necessita parlar l'anglès**
 a) Necessita parlar-lo b) El necessita parlar
123. **Necessita anar al supermercat**
 a) Necessita anar-hi b) Hi necessita anar

Esperar

124. **Els teus amics esperen anar a la platja**
 a) Esperen anar-hi b) Hi esperen a anar
125. **El Pau espera llegir aquest llibre**
 a) El Pau l'espera llegir b) El Pau espera llegir-lo
126. **Espero veure els teus amics a la festa**
 a) Els espero veure a la festa b) Espero veure'ls a la festa

Insistir:

127. **Insisteix a veure la pel·lícula**
a) **Insisteix a veure-la** b) **La insisteix a veure**
128. **Insistirem a anar de colònies**
a) **Insistirem a anar-hi** b) **Hi insistirem a anar**
129. **Insistireu a explicar això als directors**
a) **Insistireu a explicar-los/[lzi] això** b) **Els insistireu a explicar això**

Pujar a

130. **He pujat a veure els avis**
a) **Els he pujat a veure** b) **He pujat a veure's**

Baixar a

131. **He baixat a demanar la clau del lavabo**
a) **He baixat a demanar-la** b) **L'he baixat a demanar**

Passar a

132. **Passaré a saludar la Judit**
a) **La passaré a saludar** b) **Passaré a saludar-la**

Sortir a

133. **El Jaume va sortir a buscar una rosa**
a) **La va sortir a buscar** b) **Va sortir a buscar-la**

Entrar a

134. **Entraré a parlar amb el Jordi**
a) **Hi entraré a parlar** b) **Entraré a parlar-hi**

Anar a

135. **Vés a consolar l'Estel·la**
a) **Vés-la a consolar** b) **Vés a consolar-la**

Acostumar

136. **El Pau acostuma a anar al pub**
a) **Hi acostuma a anar** b) **Acostuma a anar-hi**
137. **La Maria acostuma a anar a veure l'àvia cada dimecres**
a) **L'acostuma a anar a veure cada dimecres**
b) **Acostuma a anar-la a veure** c) **Acostuma a anar a veure-la cada dimecres**
138. **L'àvia acostuma a fer canalons**
a) **N'acostuma a fer** b) **Acostuma a fer-ne**

Haver de

139. **He d'anar al dentista**
a) **He d'anar-hi** b) **Hi he d'anar**

Procurar

140. **Procuraré fer el que em vas demanar ahir**
a) **Ho procuraré fer** b) **Procuraré fer-ho**
141. **Procurarem anar a la platja**
a) **Hi procurarem anar** b) **Procurarem anar-hi**

ANNEX 2. Fragments extrets d'entrevistes corresponents al projecte GLOBINMED

142.AD.TE: yo **le intento hablar** catalán_

Entrevista a AD.TE [min. 7.10]

143. ING: i que jo amb el temps la- l'entendria\ i que l'únic que jo necessitava era {(F) entendre'l/} perquè no **el necessito ni escriure_ ni**

Entrevista a IN.RE [min. 15.26]